

Gyomaendrőd-Csárdaszállás-Hunya
Kistérségi Óvoda és Bölcsőde

Pedagógiai Program

2022.

TARTALOM

Intézményi adatok	5.
1. A Pedagógiai program átdolgozásának előzményei	5.
2. AZ INTÉZMÉNY HELYI NEVELÉSI ÉRTÉKEI, ALAPELVEI, CÉLKITÚZÉSEI	6.
2.1 ÓVODÁINK SAJÁTOS PEDAGÓGIAI ARCULATÁT MEGHATÁROZÓ ALAPELVEINK	6.
2.2 GYERMEKKÉPÜNK	7.
2.3. ÓVODAKÉPÜNK	7.
3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉL- ÉS FELADATRENDSZERE	8.
3.1 ALAPVETŐ CÉLJAINK	8.
3.2 AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI	8.
3.3 AZ EGÉSZSÉGES, HARMONIKUS ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, FEJLESZTÉSE	9.
3.4 AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS	11.
3.5 AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA	14.
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	15.
4.1. Csoportszervezés	15.
4.1. NAPIREND	16.
4.2 HETIREND	17.
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	17.
5.1 JÁTÉK	17.
5.3 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	20.
5.4 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE MATEMATIKAI TAPASZTALATSZERZÉSSSEL	21.
5.5 VERSELÉS, MESÉLÉS	23.
5.6 ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC	24.
5.7 RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA	26.
5.8 MOZGÁS	27.

5.9 Munka jellegű tevékenységek	29.
6. NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉS	30.
6.1 Német nemzetiségi nevelésünk tartalma, tevékenységformák	30.
6.1.1 Játék	30.
6.1.2 Vers, mese	30.
6.1.3 Ének, zene, énekes játék	31.
6.1.4 Rajzolás, mintázás, kézimunka	31.
6.1.5 Mozgás	32.
6.1.6. A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tapasztalatok)	32.
6.1.7 Munka jellegű tevékenységek	33.
6.2 Magyar nyelvű roma kulturális nevelés - roma nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelése kizárólag magyar nyelven (Csetetekert Óvoda)	33.
7. BOLDOG ÓVODA PROGRAM	35.
8. ZÖLD ÓVODA PROGRAM	36.
9. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése	38.
9.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek	39.
9.1.1 A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során	40.
9.2 Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermekek	41.
9.3. A kiemelten tehetséges gyermekek	43.
10. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	45.
10.1 GYERMEKVÉDELMI MUNKA	47.
11. AZ ÓVODA EGÉSZSÉGVÉDŐ PROGRAMJA - EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM	48.
12. AZ INTÉZMÉNY ÁLTAL KÍNÁLT SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK	51.

13. PEDAGÓGIAI ÉRTÉKELÉS ÉS DIAGNOSZTIKA	52.
14. AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATRENDSZERE	53.
14.1 A család- óvoda kapcsolata - Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége	53.
14.2 A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok	53.
14.3 A nevelési - oktatási intézmények közötti új horizontális kapcsolatok és azok ápolása	54.
14.4 Az intézmény fenntartójával való együttműködés	54.
15. PEDAGÓGIAI PROGRAM ELLENŐRZÉSE, BEVÁLÁS-VIZSGÁLATA	54
16. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL, NYILVÁNOSSÁGÁVAL KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK	55.
16.1. A pedagógiai program érvényességi ideje	55.
16.2. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala	55.

INTÉZMÉNYI ADATOK

Intézmény neve: Gyomaendrőd-Csárdaszállás-Hunya Kistérségi Óvoda és Bölcsőde

Intézmény hivatalos rövid neve: Kistérségi Óvoda és Bölcsőde

OM-azonosító: 201827

Székhelye: Százszorszép Óvoda – 5500 Gyomaendrőd, Kossuth út 7.sz.

Az intézmény telephelyei:

Csemetekert Óvoda - 5502 Gyomaendrőd, Blaha L. 8. sz.

Margaréta Óvoda - 5500 Gyomaendrőd, Jókai út 4.

Napraforgó Óvoda - 5621 Csárdaszállás, Kossuth út 23. sz.

Típegőkert Bölcsőde – 5500 Gyomaendrőd, Kőrösi Csoma Sándor utca 1.

A fenntartó neve és címe:

Gyomaendrőd – Csárdaszállás – Hunya Önkormányzatok Képviselő-testülete

5500 Gyomaendrőd, Selyem út 124.

1. A Pedagógiai program átdolgozásának előzményei

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény ismeretében Gyomaendrőd Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 78/2012. (II.23.) Gye. Kt. határozatával az óvodai nevelés átszervezéséről döntött, mely szerint önállóan működő költségvetési szervként 2012. 09. 01-től megalapította intézményünket.

A változó demográfiai mutatók, a szülői igények és a fejlesztési lehetőségek tükrében intézményünk több alkalommal is átszervezésen esett át megalakulása óta.

A jelenlegi intézményi struktúránk követi településünk sajátos földrajzi tagoltságát, így mindkét városrészben megtalálhatóak óvodáink, valamint a közeli Csárdaszállás községben is működik egy telephelyünk. 2021-től a székhely intézményünk közelében kezdte meg működését a két csoportos bölcsődénk is.

Pedagógiai programunk újragondolását a módosított Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának iránymutatása, szellemisége, cél- és feladatrendszere, a többször módosított nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi. CXC. törvény, a közneveléssel összefüggő egyes kormányrendeletek, valamint a nevelőtestület innovatív szakmai munkája során bevált gyakorlatok beépítése tették szükségessé.

A pedagógiai program a nevelőtestület által elkészített saját program, melynek előzményeként felülvizsgálatra került a hatályos programunk. A korábban adaptált Komplex prevenciós óvodai program szellemiségével továbbra is egyetértve dolgoztuk át programunkat, de struktúrájában és pedagógiai arculatában már a szakmai munka során elért sikereink, innovatív törekvéseink is előtérbe kerülnek.

A módosított Alapprogramban priorizált elvek kiemelt jelentőségűek az átdolgozás folyamatában:

- Az óvodával szembeni elvárások változásai

- társadalmi, illetve a közoktatási rendszer új kihívásai, különös tekintettel a családok életében és a családi nevelésben bekövetkezett változásokra
- A hátrányos helyzetű-, a halmozottan hátrányos helyzetű-, a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése, továbbá az inkluzív-, az integrált-, a migráns gyermekek nevelése és a kompetencia alapú nevelést támogató szemlélet változásai
- A tanulás fogalmának átértékelése, különös tekintettel az óvoda és az iskola kapcsolatrendszerére, az iskola kezdő szakaszára, az óvoda iskolásításának tilalmára, a szabad játék hangsúlyozására.
- Az egészséges életmódra nevelés, a testi nevelés, az egészségmegőrzés szokásainak kialakítása-, a környezettudatos magatartáshoz -, a környezet védelme és megóvása, a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások kialakítása.

2. AZ INTÉZMÉNY HELYI NEVELÉSI ÉRTÉKEI, ALAPELVEI, CÉLKITŰZÉSEI

2.1 ÓVODÁINK SAJÁTOS PEDAGÓGIAI ARCULATÁT MEGHATÁROZÓ ALAPELVEINK

- ✓ a bizalomra épülő, harmonikus, szeretetteljes légkör,
- ✓ a környezet- és egészségtudatos, természetbarát, tevékenykedtető környezet,
- ✓ gyermekközpontúság; a gyermeket - mint fejlődő személyiséget – gondoskodás és különleges védelem illeti meg
- ✓ a pedagógiaileg megalapozott, következetes, rugalmasan kezelt szokásrendszer,
- ✓ a szabad játék semmi mással nem helyettesíthető szerepe.

Az óvodai nevelés valamennyi szegmensét érintve alapelveink megvalósítása érdekében biztosítjuk

- ✓ az óvodai nevelésben a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatását,
- ✓ a gyermeket megillető alapvető szabadságjogok tiszteletben tartását, az egyenlő hozzáférés biztosításával,
- ✓ a gyermeki szükségletek kielégítését, az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkört,
- ✓ gyermekeink számára a megalapozott, következetes, ám rugalmasan kezelt szokásrendszert,
- ✓ a testi-, a szociális- és az értelmi képességek, érzelmi és akarati tényezők egyéni és életkor-specifikus alakítását,
- ✓ olyan gyermeki közösséget - ahol minden gyermek, mint egyén találja meg helyét,
- ✓ a sokszínű, életkornak és fejlettségnek megfelelő tevékenységeket, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető szabad játékot
- ✓ az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítését,
- ✓ a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetet,
- ✓ a megfelelő életvitelt, az egészséges életmód iránti igény kialakítását,
- ✓ a munka jellegű tevékenységeket, amelyek tartalmazzak játékos elemeket,
- ✓ a gyermekek természetes kíváncsiságának kielégítését, lehetőséget biztosítva, hogy játékba integráltan minél több élményt és tapasztalatot szerezzenek,
- ✓ a komplex személyiségfejlesztést,
- ✓ az anyanyelvi nevelést, mely áthatja az óvodai nevelést, s kiemelt jelentőséggel bír,

- ✓ a tágabb és szűkebb környezetünk közvetlen, tapasztalati úton történő megismertetését, amely megalapozza a környezettudatos viselkedést, a környezet iránti tiszteletet
- ✓ az otthonról hozott nevelési szokásokat, nevelési hatásokat, viselkedési formákat, amelyek megkönnyítik gyermekek óvodai közösségbe való beilleszkedését.
- ✓ olyan légkört, melyben egymás elfogadása megbecsülésre, tiszteletre épül mind szakmai, mind szervezeti téren, ahol a másság felé fordulás mindenki számára természetessé válik.

2.2 GYERMEKKÉPÜNK

Olyan gyermek

- ✓ aki kiegyensúlyozott, tele van élményekkel. Testileg, szellemileg, lelkileg egészséges. Mozgást szerető, az életre nyitott, tud felfedezni, örülni, egészséges, edzett, alkalmazkodni képes.
- ✓ aki képes rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre és jóra. Tiszteli és megbecsüli azt.
- ✓ olyan gyermek, aki szabályokat alkot és elfogad, sikereket, kudarcokat egyaránt megfelelően tűr és kezel.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést. Tudatosan kerüli a nemi sztereotípiák erősítését, elősegíti a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

Óvodai nevelőmunkánk során gyerekek számára önfeledt, boldog gyermekkort igyekszünk biztosítani, amelyben

- ✓ kedvük, igényeik, elképzeléseik, vágyaik szerint játszhatnak, mozoghatnak térben és időben,
- ✓ átélhetik a mesék, versek szárnyaló világát, bábozhatnak, dramatizálhatnak,
- ✓ átérezhetik a hagyományok üzenetét,
- ✓ nap mint nap változatos, színes élményeket szerezhetnek önmagukról, barátaikról, a segítő, befogadó, elfogadó felnőttek jelenlétéről, a közösségről, az őket körülvevő világról, a környezetről, a természet csodáiról,
- ✓ játszva tanulhatnak egymástól és a felnőttektől,
- ✓ a kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazhatják,
- ✓ megtanulják, hogy a megoldandó helyzeteknek számos megoldása lehetséges.

2.3. ÓVODAKÉPÜNK

Intézményünk - mint a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési színtere - a családi nevelés kiegészítője, amely biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, óvó-védő, szociális, nevelő- személyiségfejlesztő funkciókkal.

Nevelőtestületünk tudásával, hivatástudatával, szakmai gondoskodásával a nevelőmunka minden területén biztosítja a gyermeki személyiség tiszteletét, elfogadását, szeretetét, megbecsülését.

- ✓ Fontos számunkra a szülők bizalmának elnyerése, zárkózottságuk oldása, nyílt napok, közös ünnepek, családlátogatások alkalmával.

- ✓ Törekszünk arra, hogy a szülő nyomon követhesse gyermeke óvodai fejlődését, megfigyelhessen, kérdezhessen, javasolhasson, tanácsot kérhessen, a nevelés közreműködője legyen.
- ✓ Minden gyermeknek joga van a boldog gyermekkorhoz, ezért vállaljuk a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelését is.
- ✓ A nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- ✓ A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
- ✓ Pedagógiai környezetünket úgy alakítjuk, hogy az családi értékeket, érzelmeket nyújtó legyen.
- ✓ Legfőbb törekvésünk, hogy a ránk bízott kisgyermek az óvodában eltöltött idő alatt nyugodtan, kiegyensúlyozottan éljenek.
- ✓ Közvetetten segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
- ✓ Intézményünk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉL- ÉS FELADATRENDSZERE

3.1 ALAPVETŐ CÉLJAINK

- ✓ A 3-6-7 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődésének, személyiségük kibontakozásának elősegítése az életkori és egyéni sajátosságok és az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével. (ideértve a különleges gondozást igénylő gyermekek, valamint az eltérő szociokulturális környezetből érkező gyermekek ellátását is)
- ✓ Sokoldalú képességfejlesztéssel a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, szociális és értelmi fejlettség kialakítása.
- ✓ Az iskolai potenciális tanulási zavarok megelőzése.
- ✓ A nemzetiségi nyelv és kultúra közvetítése a gyermekek felé az egyéni fejlettségi szintek, életkori sajátosságok figyelembevételével.
- ✓ Gyermekek felkészítése a nemzetiségi nyelv, iskolai tanulására, a nyelv megszerettetése

3.2 AZ ÓVODAI NEVELÉS ÁLTALÁNOS FELADATAI

Programunk készítése során a hazai tradicionális nevelési értékeket (Óvodai nevelés országos alapprogramja, óvodakép-gyermekekép) ötvöztük a korábbi pedagógiai gyakorlatunk bevált elemeivel, a nevelőtestületünk által priorizált szakmai értékekkel.

- ✓ A gyermekek testi, lelki szükségleteinek kielégítése, érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtésével
- ✓ Színes, korszerű ismeretszerzési lehetőségek biztosításával segíteni a gyermeki személyiségfejlődést, készségeinek és képességeinek kibontakoztatását

- ✓ Az egészséges életmód alakítása
- ✓ Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása
- ✓ Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- ✓ Az egyéni sajátosságok, eltérő fejlődési tempó figyelembevételével testileg, szellemileg és érzelmileg egészséges gyermekek nevelése
- ✓ A sok közös élmény, a közös együttlét biztosítása, ahol megtanulják a gyermekek elfogadni, segíteni egymást, ezáltal erősítve bennük a barátságot, bizalmat, együttélést, egymás szeretetét, tiszteletét.

3.3 AZ EGÉSZSÉGES, HARMONIKUS ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA, FEJLESZTÉSE

Célunk:

A gyermekek életkorának megfelelő helyes életritmus és egészséges életvitel igényének alakítása, a rendszeres napirendi tevékenységek biztosításával a testi-lelki fejlődés segítése.

Feladataink:

- ✓ a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- ✓ a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- ✓ a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- ✓ a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- ✓ az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlenzsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- ✓ a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- ✓ a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- ✓ megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az óvodapedagógus, a nevelőmunkát segítő pedagógiai asszisztens és a dajka feladatai:

Egészséges környezet kialakítása

A csoportszobában olyan környezetet megteremtése, amelyben a gyermekek számára biztosítottak az egészséges és biztonságos életkörülmények: esztétikus, otthonos, meleg hangulatú csoportszobák tematikus berendezéssel (játéktevékenységek, étkezés, pihenés), ahol szellőztetéssel és párologtatással biztosított a rendszeres friss levegő

Megfelelő eszközök biztosítása, amelyek elősegítik a gyermek képességeinek fejlődését az egészséges életmódra nevelés során. A kiszolgáló helyiségek berendezése, bútorzata, eszközei a lehető leghigiénikusabb módon szolgálják a gyermekek testi szükségleteinek kielégítését. Az udvar tisztaságának, rendezettségének megőrzése. Az udvari játékok biztonságának folyamatos ellenőrzése

A gyermekek gondozása, testi-lelki szükségleteik kielégítése

A gondozás a gyermek olyan szükségleteit elégíti ki, amely segíti további fejlődését, hozzájárul testi-lelki egészségének megőrzéséhez, megfelelő közérzetéhez, egészséges életmódjának alakításához. Ez az alapja annak, hogy a gyermek jól érezze magát az óvodában és aktívan tudjon tevékenykedni. A gyermek-felnőtt kapcsolata a kölcsönös bizalomra, megértésre, empátiára alapuljon, a nyugodt, segítő, szeretetteljes gondoskodás legyen a jellemző. A gyermekek igényeinek megfelelő rugalmas időkeret biztosítása a játékra, mozgásra, étkezésre, tisztálkodási teendőkre, szabad levegőn való tartózkodásra, pihenésre – amely a helyes életritmust, testi-lelki egyensúly kialakítását szolgálja.

Korszerű, egészséges táplálkozási szokások megalapozása

Az étkezéshez megfelelő, higiénikus környezet és eszközök biztosítása. Az önkiszolgálással kapcsolatos szokások, szabályok kialakítása. Kiemelt figyelem a helyes étkezési szokások és illemszabályok kialakítására: önálló étkezés, evőeszköz használata, kulturált viselkedés az asztalnál, A folyamatos tízóraiás feltételeinek kialakítása, a zavartalan játékidő biztosításával, a gyermekek egyéni étkezési tempójának, szükségleteinek figyelembevételével. Az étkezés feltételeinek biztosításába a gyermekek bevonása napos munka keretében. Folyamatosan biztosítva legyen a gyermekek számára a vízfogyasztás lehetősége. A szülők támogatásával, heti rendszerességgel valósuljanak meg a zöldség- és gyümölcsnapok.

Testápolás, tisztálkodás

A gyerekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja.

A gyermekek testápoláshoz, tisztálkodáshoz szükséges feltételek és eszközök biztosítása. Az ehhez kapcsolódó szokások, szabályok folyamatos kialakítása és gyakoroltatása. (kézmosás, WC használat, fogmosás orrtörés, fésülködés, testük tisztán tartása) A gyermekek ösztönzése arra, hogy az ehhez kapcsolódó tevékenységeket fokozatosan, segítségnyújtás és ellenőrzés mellett egyre önállóbban végezzék, figyelembe véve és összehangolva a család és az óvoda gondozási szokásait. Differenciált bánásmód érvényesítése a helyes egészségügyi és higiéniai szokások kialakításánál. A szociálisan, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknél gyakran előforduló hiányos gondozási feladatok pótlása és a szülők tájékoztatása a megfelelő gondozási szokások fontosságáról.

Az öltözködés: védekezés az időjárás változásai ellen, a gyermek ízlésének, önállóságának fejlesztése

A szülőkkel való közös együttműködés kialakítása: tájékoztatás és egyeztetés a gyermekek óvodai öltözködésével kapcsolatban (legyen tiszta, kényelmes, időjárásnak megfelelő, réteges). Célszerűen igazodjék a gyermeki tevékenységekhez, az óvodai élethez. Az öltözködés és a ruházat elhelyezésének, szokásrendszerének folyamatos alakítása: öltözői szekrények, váltóruha, váltócipő, tornaruha, tornacipő. A délutáni pihenéssel járó átöltözés segítése, dicsérettel való ösztönzés az önállósodásra.

Mozgás: a gyermekek legtermészetesebb megnyilvánulási formája, szerepe az egészséges életmódra nevelésben jelentős.

Sokféle mozgáslehetőség biztosítása, amely kedvezően befolyásolja a gyermekek szervezetének fejlődését. Teremtse meg az ehhez szükséges feltételeket: jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben, lehetőség szerint legtöbbet a szabadban mozogjanak. A

rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekek egészséges életvitel iránti igényének kialakítása, ezzel pozitív mintaadás szülők felé is. A gyermekek mozgásigényének kielégítése, harmonikus, összerendezett mozgásfejlődésük elősegítése. A mozgásfejlesztésnél a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevétele, változatos eszközhasználat és feladatok összeállítása. Fokozottan figyelem a biztonságra, balesetvédelemre.

Levegőzés: a mindennapok során a gyermekek minél többet tartózkodjanak a szabad levegőn

Helyi adottságoknak megfelelően minél többféle tevékenység szervezése a szabadban. Legalább heti rendszerességgel valósuljanak meg a közös séták. *Levegőzés alkalmával is a gyermekeket környezettudatos magatartásra, a környezet megóvására, a természet szeretetére neveljük.*

Pihenéshez nyugodt légkört biztosítása: alapos szellőztetés után a pihenéshez kapcsolódó szokások kialakítása: a csoportszoba besötétítése, mécses, sólámpa, párologtató használata, nyugtató zene, altatók éneklése, mese.

Egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, edzés

Az egészséges életmódra nevelés megvalósítása során szoros együttműködés a szülőkkel, fokozott figyelemmel a hátrányos helyzetben lévő családokra. Anamnézis felvétel közben felderített betegségek, érzékenységek regisztrálása, figyelemmel kísérése. A testápolási, tisztálkodási teendők végzésénél az alapos betartására való törekvés. A kialakított szokások, szabályok következetes ellenőrzése. Szükség szerint kézfertőtlenítő használat. Egészséges, vitaminban gazdag táplálkozás biztosítása, megfelelő mennyiségű napi folyadék (víz) biztosítása. A levegő, víz, napfény együttes hatásának kihasználása a szabadban.

3.4 AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Óvodás gyermekeinkre jellemző és meghatározó fontossággal bír az érzelmi vezéreltség. Lelki stabilitásuk, értelmi képességük fejlődése is attól függ, hogy mennyi és milyen minőségű szeretetet, odafigyelést kapnak közvetlen környezetüktől. Személyes példánk, életvitelünk befolyásolhatja, formálhatja gyermekeink viszonyulását a közvetlen és tágabb környezetükhöz. A változatos tevékenységek pedig a beépülést segítik elő.

Óvodai programjaink melletti elköteleződése a családoknak, feltételezi, az azonos értékek mentén történő nevelést. A nevelési munkánk alapját a családi elvárások és a közös nevelési módszerek kialakítása jelenti.

Óvodapedagógusaink tudják, hogy a kisgyermeknél az érzelmek segíthetik vagy gátolhatják tetteiket, fontos szerepet töltenek be viselkedésük szabályozásában, környezetükhöz való alkalmazkodásukban. Így óvodai nevelésünk során segítjük a gyermekek szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és teret engedünk az önkifejező, önérvényesítő törekvéseiknek.

Szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorisága, a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, figyelmesség, önzetlenség....), akaratának (önállóság, kitartás, feladat- és szabálytudat, önfegyelem....), szokás- és normarendszerének megalapozása.

A gyermekek nyitottságára építve, hozzásegítjük a gyermekeket, szűkebb és tágabb környezetük megismeréséhez, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja.

Célunk:

Közösségi nevelés keretein belül, olyan szeretet- és tiszteletteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag környezet megteremtése, amelyben gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek.

Fontosnak tartjuk, hogy megalapozódjanak a gyermekek társadalmi beilleszkedéséhez szükséges viselkedések, szokásrendszerek és társadalmi értékek.

Feladatunk:

A gyermekek érzelmi életének gazdagítása, erkölcsi érzékük kialakítása és társas szükségleteik kielégítése.

Érzelmi biztonság megteremtésével egészséges pozitív „én-kép”, önbizalom kialakítása, szocializációs és az individuális fejlődés segítése.

A szülőföldhöz, szűkebb és tágabb környezethez való pozitív kapcsolat megalapozása, amely a hazaszeretet, szülőföldhöz kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

A gyermekek pozitív erkölcsi tulajdonságainak, - az együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség- és akaratának – önfegyelem, önállóság, kitartás, feladattudat, szabálytudat-megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Kedvező érzelmi hatások biztosításával tudatosan készülünk a gyermekek beszoktatására, fogadására.
- Valljuk a családok elsőlegességének tiszteletét; családi értékeket megtartva, közösen gondolkodunk a családokkal.
- Erősítjük a szülők iránti tiszteletet, szeretetet és megbecsülést.
- A felnőttek pozitív, befogadó attitűdjével, a gyermekek és a velük foglalkozó felnőttek bensőséges kapcsolatának megteremtésével, s a csoportszobák otthonos, barátságos berendezésével biztosítjuk a derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkört.
- Óvodánk valamennyi felnőtt dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be, szokás- és normarendszer kialakításával kielégítjük a gyermekek természetes társas szükségleteit.
- A gyermek nyitottságára építünk, és ahhoz segítjük a gyermekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja. A hazaszeretet az otthon (a család) szeretetétől ered. a harmonikus kiegyensúlyozott, biztonságot adó életter, a szűkebb és tágabb környezetben is erősíti a kötődést a haza iránt.
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony erősítésével kialakítjuk és segítjük a természeti és emberi környezetben fellelhető jó és szép megbecsülését, tiszteletét.
- Biztosítjuk a gyermekek számára a befogadó képességeiknek megfelelő kulturális, művészi élmények átélését, ezáltal esztétikai érzelmeik fejlődését is.
- A csoportok hagyományaival mélyítjük a gyermekek összetartozását (pl. névnapok, születés-napok, kirándulások). Közös ünnepeink bensőséges hangulatban zajlanak, megteremtjük, ápoljuk a csoport és intézményi hagyományainkat, erősítve a közösséghez való tartozás, kötődés érzését.

- Az idősök iránti tiszteletet személyes kapcsolattartással próbáljuk elmélyíteni. Évente néhány alkalommal meglátogatjuk az Őszi Napsugár Idősek Otthona nyugdíjasait, örömet szerezve az idős embereknek.
- A szociális érzelmeket együttérzéssel, személyes példaadással alakítjuk ki; segítőkészség, önzetlenség, tolerancia, figyelmesség fejlesztése.
- Nevelésünkben az érzelmi harmónia megteremtésével egységben az erkölcsi nevelés a viselkedéskultúra alakításában és az embertársakhoz való viszonyulásban teljesedik ki.
- A gyermekek-felnőttek közötti bizalmat tapintatos elfogadó viselkedéssel a szeretet jeleivel alakítjuk, a gyermekeket egymás segítésére buzdítjuk.
- Egymás feltételek nélküli elfogadásával, tiszteletével konfliktust kezelő stratégiák (technikák) megmutatásával mélyítjük a gyermek-gyermek kapcsolatokat.
- Rendszeresen elemezzük a társas kapcsolatok milyenségét, a gyermekek viselkedését; szociometriát készítünk, melynek értékelését a csoportnaplóban rögzítünk.
- Hisszük és valljuk, hogy a jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt; rugalmas szabályokat alakítunk ki, amelyet a csoportban együtt dolgozó felnőttek betartanak és a gyermekektől is elvárják azt.
- Erősítjük a gyermekek szociális kompetenciáit kommunikációnkkal, értékelési és tevékenységi rendszerünkkel: erkölcsi tulajdonságok, értékrendek (együttérzés, tolerancia, őszinteség, kitartás, önzetlenség, figyelmesség, a közös értékek óvása, a közösen végzett munka öröme stb.), akarati élet (önállóság, önfegyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat, döntési képesség a kortárs kapcsolatokban).
- Rendszeresen kezdeményezünk önismeretet, kapcsolatteremtő képességet erősítő játékokat, verbális, és metakommunikatív eszközökkel folyamatosan erősítjük a gyermekek önbizalmát, én-képét.
- A gyermekek egyéni értékeinek kiemelésével, a különbözőségek természetes elfogadásával, tiszteletével, sajátosságainak megismerésével, az egyénhez igazított fejlesztéssel, az egymáshoz való alkalmazkodással erősítjük az egymás iránti toleranciát, tiszteletet, a felnövő gyermek így maga is elfogadóvá, együttműködővé, segítőkésszé válik.
- Pozitív megerősítéssel támogatjuk, segítjük a gyermekek önkifejező törekvéseit.
- A környezettudatos cselekvési szükségletek, szokások, gondolkodás, értékrend, döntési képességek fejlesztésével megalapozzuk a környezettudatos magatartás kialakulását, amelyben a gyermekeket körülvevő felnőttek (szülő, pedagógus, dajka) példája elengedhetetlen.
- Az értékek belsővé válásának elősegítése érzelmi, motivációs hatásokkal, komplex tevékenységi rendszerrel történik. Tervezőmunkánk alapja a gyermekek élményeire való támaszkodás, az élmények pozitív feldolgozásának formája a reflektív technikák alkalmazásában.
- Nevelésünk során nagy hangsúlyt fektetünk a humorra, hisz a vidámság, jókedv a gyermek fontos lételeme és kiváló nevelési eszköz is.
- Modell értékű, elfogadó, támaszt nyújtó óvodapedagógusi magatartásunkkal a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelünk.
- A kiemelt figyelmet igénylő (nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, vagy elhanyagolt) gyermekek nevelése speciális ismereteket, sajátos törődést igényelnek,

ezen esetekben biztosítjuk szakemberek (pszichológus, logopédus, nevelési tanácsadó, gyógypedagógus, gyógytornász) közreműködését.

- A nemzetiségi, etnikai, vagy migráns gyermekek kultúrájának megismertetésével, értékékként kezelésével csökkenteni kívánjuk lelki, szociális kirekesztettségük érzését, segítjük önazonosságuk megőrzését, erősítését.
- Nevelőtestületünk lehetőség szerint- törekszik a Kárpát- medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítására és szakmai kapcsolatra óvodánk és a külföldi magyar óvodák között.
- Magyar-német: Nemzetiségi nevelésünk célja az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak, és egyéni fejlettségének figyelembevételével, a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismertetése, hagyományainak átörökítése.

Beszoktatás időszakában:

- Óvodába lépés előtt lehetőséget biztosítunk az óvodával való ismerkedésre: „Óvodába kukucskáló”- nyílt napok, játszóházak.
- Előzetes családlátogatásaink alkalmával ismerkedünk a gyermekek otthoni környezetével; kirajzolódik előttünk a családok összetétele, szociális helyzete, intelligencia-, műveltség szintje, nevelési hozzáállása (pl. kiegyensúlyozott, derűs, következetes, következtelen, túl szigorú, stb.), a gyermeknek a családban elfoglalt helye, amely elősegítheti az óvodai életbe való beilleszkedést, a családban megkezdett nevelés kiegészítését.
- A gyermekek nevelésében törekszünk jó kapcsolatot kialakítani a szülőkkel, a családdal, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttműködéshez.
- Előzetesen egyeztetünk a családdal a fokozatos befogadás módjáról.
- Figyelembe vesszük a családból hozott szokásokat, értékeket.
- Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek biztonság érzetét fokozó játékaikat, tárgyaikat behozhassák csoportjainkba.
- Felkészítjük a csoportot az új gyermekek fogadására. (vegyes csoport)
- Óvodakezdekéskor figyelembe vesszük az egyéni érzelmi sajátosságokat, s a szülőkkel egyetértésben biztosítjuk a fokozatos beilleszkedési folyamatot.
- Figyelembe vesszük a gyermekek egyéniségét, fejlettségét, tempóját, szokásait és ennek megfelelően egyénre szabottan végezzük feladatainkat. Az első perctől személyes kapcsolattal, mesével, dallal, ölbéli játékokkal kedveskedünk a kicsiknek.

3.5 AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az anyanyelvi nevelés az óvodai élet valamennyi tevékenységi formájában megvalósuló feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Célunk:

Anyanyelvünk ismeretére, szeretetére, megbecsülésére nevelés, a gyermekek természetes beszéd és kommunikációs kedvének motiválása.

Feladataink:

- ✓ A gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosítjuk a változatos

tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat, ismereteket szerezhet az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

- ✓ A spontán és tervezetten szerzett ismereteiket, tapasztalataikat rendszerezzük, bővítjük, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben gyakoroltatjuk. Fejlesztjük értelmi képességeiket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás-alkotóképesség) és kreativitásukat. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ✓ Az óvodapedagógus és a gyermekek közötti szeretetteljes viszony, a jó csoportlégkör megteremtése, hiszen ez képezi a beszédkapcsolatok kialakításának az alapját: beszédkedv, beszédöröm, biztonságos önkifejezés
- ✓ Az óvodapedagógus, a pedagógiai asszisztens és a dajka beszéde legyen mintaszerű: szemléletes, a gyermek számára érthető, tagolt, érzelmeket kifejező, gazdag szókinccsű. Beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel, javítgatás elkerülésével valósítsa meg az anyanyelvi nevelést, a kommunikáció különböző formáinak alakítását.
- ✓ A gyermekek beszédfejlődésének nyomon követése.
- ✓ Folyamatos kapcsolattartás a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén
- ✓ Változatos, egyéni képességeknek megfelelő anyanyelvi játékok alkalmazása

Olyan biztonságos, elfogadó, szeretetteljes légkört teremt, ahol bátran elmondhatják a gyermekek a gondolataikat. A nevelői tevékenység egészében beszélő környezettel, helyes minta és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével!), a kommunikáció különböző formáinak alkalmazásával az anyanyelvi kifejezőkészséget fejleszti. Megismerteti a természeti és a társadalmi környezet jelzéseit, nonverbális közléseit. Változatos, egyéni képességeknek megfelelő, fejlesztő anyanyelvi játékokat alkalmaz. Az óvodába lépéstől kezdve a gyerekek egyéni beszéd-sajátosságait és beszédfejlődését figyelemmel kíséri, szükség esetén szakmai kapcsolat tart a logopédussal, fejlesztő óvodapedagógussal. Kérdések feltevésével a gyermekek gondolkodását fejleszti, párbeszédhelyzeteket alakít ki. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezetet biztosít. Változatos, sokoldalú tevékenységeket kínál - építve érdeklődésükre, kíváncsiságukra, mint életkori sajátosságra -, melyeken keresztül a gyermekek tapasztalatokat szerezhetnek a természeti és társadalmi környezetről. A gyermekek spontán szerzett tapasztalatait, ismereteit rendszerezi, bővíti, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben történő gyakoroltatással. A gyermeki aktivitást fenntartja, kíváncsiságukat kielégíti. Olyan élethelyzeteket, lehetőségeket teremt, ahol a gyerekek maguk vizsgálódhatnak, megbeszélhetik a jelenségeket, gondolkodásra, magyarázatok keresésére indulhatnak a világ felfedezése közben.

4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

4.1. Csoportszervezés

A csoportok életkor szerinti kialakításához minden évben figyelembe kell vennünk a változó demográfiai adatokat, az intézményeinket választó családok igényeit és a hatályos idevonatkozó jogszabályokat. Ennek megfelelően kerülhet sor homogén vagy heterogén csoportok kialakítására, melynek eredményes működéséhez az óvodapedagógusok felkészültsége, rugalmassága, empátiája, helyzetfelismerése nélkülözhetetlen.

A csoportok indításánál figyelembe vesszük a csoportférőhelyeket (alapterületi nagyság), a törvényi előírásokat, a szülők kéréseit; igyekszünk arányossá tenni a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, az etnikai kisebbségből származó gyermekek elosztását, és a fiúk, lányok előfordulását.

Óvodáink csoportszerkezetére jellemző az osztottság, részben osztottság, osztatlanság sokfélesége. Mindez jól megfér egymás mellett. Okai részben az óvodák sajátosságai, részben a gyermeklétszámok ingadozása.

Az óvodai beíratást és felvételi eljárást az intézményvezető és intézményvezető-helyettesek bonyolítják, a gyermekek csoportba való besorolását a köznevelési törvény és az óvodai SZMSZ szabályai szerint a vezetőtestület végzi.

Elveink:

A személyi feltételek terén:

- ✓ Az óvodapedagógus kulcsszereplő, elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell értékű.
- ✓ Valamennyi munkatárs azonos szemléletű, folyamatos együttműködése, összehangolt munkája szükséges a befogadó szellemiségű óvoda, az inkluzív nevelés, kiegyensúlyozott légkör kialakítása érdekében.
- ✓ A nemzetiséghez tartozó és a migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi, etnikai óvodai nevelés célkitűzéseit.
- ✓ A tárgyi feltételek terén:
- ✓ Az intézménynek rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges infrastrukturális és tárgyi feltételekkel, biztosítani kell a neveléshez szükséges optimális feltételeket.
- ✓ A gyermekek által használt tárgyi eszközöket hozzáférhető és biztonságos módon kell elhelyezni.
- ✓ Megfelelő munkakörnyezetet kell biztosítani az óvodai munkatársaknak, valamint alkalmas helyiséget a szülőkkel történő személyes megbeszélésekhez.

4.1. NAPIREND

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, állandóságot biztosít, így a rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek.

- ✓ Napirendünkkel biztosítjuk a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, változatos, differenciált tevékenységeket, valamint a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú csoportos foglalkozásokat.
- ✓ Napirendünk igazodik a gyermekek egyéni szükségleteihez, a különböző tevékenységekhez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.
- ✓ A csoportösszetételtől függetlenül mindenütt igyekszünk a folyamatosságot és a rugalmasságot biztosítani, megtalálva az egyes tevékenységek közötti helyes arányokat, kiemelve a játék kitüntetett szerepét.

A csoportok napirendjét a csoportnaplók tartalmazzák.

Legfőbb tevékenységek napirendünkben:

- szabad játék, és mindennapos mozgás (a leghosszabb időt kitöltő gyermeki tevékenység)
- tudatosan tervezett és szervezett tevékenységi formák,
- mindennapos levegőztetés,
- étkezés,
- pihenés,
- gondozással kapcsolatos feladatok

A gondozásnak - együttműködve a gondozást végző többi munkatársakkal - kiemelt szerepet tulajdonítunk, a gondozás folyamatában is nevelünk, ezzel is segítjük a gyermekek önálló fejlődését.

A napirendi pontok, időkeretek rugalmasan változtathatók az esetlegesen előre tervezett, vagy nem várt eseményeknek, az időjárásnak megfelelően.

Lehetőség szerint kerüljük a gyermekek felesleges várakoztatását, egy-egy napirendi ponthoz való ragaszkodás miatt.

4.2 HETIREND

A hetirend összeállításánál a rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy az a gyermekek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Tervező munkánk során tudatosan figyelembe vesszük a nevelési területek egymásra építhetőségét, s ezt kihasználva tervezzük meg az ismeretszerzés folyamatát és az ehhez kapcsolódó tevékenységeket. Arra törekszünk, hogy a különböző tevékenységeket komplex egységben szervezzük meg, hiszen akkor leghatékonyabb az ismeretek átadása, ha a gyermekeknek, minél sokoldalúbb tapasztalatszerzésre és élményszerű átélésre adunk lehetőséget, a téma sajátosságait figyelembe véve.

Heti tervezés biztosítja az éves tervek lebontását, a fejlesztési feladatok egymásra épülését. A hetiterv nem megmászható, az élethelyzet, az időjárás, a spontán helyzetek, a gyermekek, a gyermekek fejlődési üteme, igénye, az élmények, az aktuális feladatok befolyásolják a folyamatot.

A tervezett, tudatos ismeretszerzést a nagyobb gyermekek részére szeptember második hetétől, a kisebb gyermekek részére november elsejétől valósítjuk meg.

Szeptemberben az első két hét az ismétlések, nyári élmények felidézésével zajlanak.

A heti tervet a csoportvezető óvodapedagógusok a csoportnaplóban rögzítik.

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja szerint, óvodapedagógus által szervezett és tervezett tevékenységi formák hetirendünkben:

- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Külső világ tevékenység megismerése

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI

5.1 JÁTÉK

*„Mit szeretünk?”
– „Játszani!– Fűből ki se látszani!”*

A játék kicsiben maga az élet. A valóság azon részének a feldolgozása, amit a kisgyermek érzékel, megért és rekonstruál abból a színes kavalkádból, ami körülveszi. Életszükséglet, „lélek megnyilvánulás”, mely lehetővé teszi, hogy feloldja a lehetőségei és vágyai közötti ellentmondásokat.

Kísérletezés, emberalakító, komplex tevékenység, élményforrás, élményfeldolgozás.

A játék életszükséglet, mely leginkább biztosítja a 3-7 éves gyermekek fejlődését. Ebben a tevékenységben érzik magukat a legjobban és a legnagyobb biztonságban.

A játék fejlődése a fejlődés egészének a tükré.

Szabadjáték közben fedezi fel és ismeri meg a gyermek az őt körülvevő világot. Felismeri önmaga lehetőségeit és korlátait. Erősödik én – és öntudata. Fejlődnek megismerő folyamatai, értelmi képességei, fantáziája, képzelete. Feldolgozza érzelmeit, pozitív és negatív élményeit, lelki feszültségeit. Alakulnak szociális készségei, társas kapcsolatai. Felkészül a különböző szerepekre.

Segíti az identitás kialakulását. Érvényre juttathatja a szabadságra való törekvését. Valódi következmények nélkül kipróbálhatja önmagát olyan helyzetekben, melyekre valójában még nincs lehetőség. Felkészülhet az elkövetkezendő életszakaszok kihívásainak elfogadására.

A szabadjáték nem időtöltés, hanem pszichikus szükséglet. Kielégítheti kíváncsiságát, tevékenységi vágyát, felnőttekhez való hasonlítási igényét, szociális indítékait, s a spontán tanulás színtere is.

Célunk:

Óvodai nevelésünk leghatékonyabb eszközével a szabadjátékkal a gyermeki képzelet, kreativitás gazdagodásában, társas kapcsolatok elmélyülésében alakuljon ki a gyermeki önállóság, önkifejezés igénye, változásokhoz való alkalmazkodás képessége.

Feladatunk:

Óvodánkban széles körű, szabadon választott játéklehetőségek biztosításával, a gyermekek pszichikumának, mozgásának, egész személyiségének fejlesztése.

Az óvodás korú gyermekek játék, szabadjáték iránti szükségleteinek maximális kielégítése, tudatos tervezéssel és szervezéssel a játékfajták tartalmának gazdagítása, a gyermekcsoport fejlettségi szintjének megfelelően.

Óvodapedagógus feladatai:

- Nyugodt, derűs légkör kialakításával helyet, időt, eszközöket, élményszerzési lehetőségeket biztosítunk a különböző játékformákhoz, melyben előtérbe helyezzük a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.
- Jelenlétünkkel, segítő, elfogadó, támogató” attitűdünkkel lehetővé tesszük az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását, gyerekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.
- Nekünk óvodapedagógusoknak elengedhetetlen a játéksegítő, együttjátszó, támogató, élménybiztosító szerepünk, amelyben érvényesítjük, hogy a gyermekek önként, örömmel, szabadon választott játékkal, kreatív ötleteik szabad kibontakoztatásával játszanak.
- Játék közben metakommunikatív megnyilvánulásokkal, bátorító óvónői válaszokkal ösztönözzük a gyermekek beszédét és a gondolkodását.
- A gyakorló,- a szimbolikus (szerep), - a szabály, - a konstrukciós játékokkal fejlesztjük a közösségi aktivitást, az önismeretet, a döntésképeséget, az alkotóképességet, a térbeli biztonságot, időérzéklet, a mozgás - és a beszéd tisztaságát.
- Udvari játéktevékenységek szervezésével biztosítjuk a szabad együtt játszás örömét, levegőzést, napozást.

- A játékeszközöknek állandó helyük van, s a játszóhelyek számára fenntartott teret érdeklődésnek megfelelően lehet átrendezni, bővíteni, szűkíteni.
- A játékeszközöket könnyen hozzáférhetővé tesszük a gyermekek számára, s a játékeszközök közül a jó minőségű, esztétikus, természetes anyagokat részesítjük előnyben.
- A napirendet úgy szervezzük, hogy a legtöbb időt a szabad, zavartalan, egybefüggő játéktevékenységek jelentsék.
- Biztosítjuk mindazon képességek érvényesülését, kialakulását, melyek elengedhetetlenek a tudásalapú társadalom és élethosszig tartó tanulás megalapozásában: kíváncsiság, önérvényesítés, rugalmasság, kreativitás.
Ezek a képességek csak játékban és játék által alakulnak ki és fejlődnek!
- Tudásra, tapasztalatokra, értékekre épülő szakmai felkészültséggel rendelkezve, a játék nyelvén kommunikálva tudunk és szeretünk játszani, bele éljük magunkat a gyermeki játék helyzetekbe.
- Kihasználjuk a népi játékokban rejlő személyiségfejlesztő lehetőségeket, ezzel is biztosítva a múlt értékeinek megismerését, játékba való beépítését.
- Folyamatosan figyelemmel kísérjük és segítjük a gyermekek játéktevékenységét, s az így szerzett tapasztalatainkat beépítjük a gyermekek „Fejlődésem lépései” c. differenciált fejlődési tervébe.
- A gyermekekkel együttműködve, közösen alakítjuk ki a játékszabályokat, bővítjük a mozgásos szabályjátékokat, melyeket csoportszobában és szabadban is játszhatnak a gyerekek.
- Indirekt módon irányítjuk a játékot, konfliktusok megoldásában szükség szerint részt veszünk. Direkt nevelői hatást akkor alkalmazunk, ha balesetveszélyes, komoly konfliktus helyzet stb. alakul ki.
- Elősegítjük a nemi identitás fejlődését, de természetes módon teret adunk a tradicionális nemi szerepektől eltérő játékok játszására is.
- Hangsúlyos számunkra a játék során kitárulkozó személyiség tiszteletben tartása. Óvodánk törekvésével azonos szemléletben megfigyeljük, összeegyeztetjük az egyes gyermekek eltérő szokásait, kultúráját, nyelvét, életmódját.
- A gyermekek játékát figyelemmel kísérve szem előtt tartjuk, segítjük a szociális és/ vagy fejlődési hátránnyal küzdő gyermekek korrekcióját, hogy képességeik, készségeik fejlődhessenek.
- Érvényesítjük a komplexitást mind a tervező munkánk, mind a megvalósítás fázisában.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ✓ A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni
- ✓ Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték
- ✓ Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák
- ✓ Bonyolult építményeket képesek létrehozni
- ✓ Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására
- ✓ Társas viselkedésükben megjelennek az óvodai nevelés által preferált viselkedési szabályok
- ✓ Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető

5.2 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

*„Tudod a gyökerek nem látszanak,
de azok tartják a fát...”*

Óvodáinkban a szervezett, komplex, játékba integrált tanulás során elsősorban arra törekszünk, hogy sokoldalú tapasztalatokat szerezzenek a gyermekek, s ezen tevékenységek a gyermekek teljes személyiségének alakítását szolgálják. A tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység.

Felfedezések, megtapasztalások, eszközök használata, próbálkozásai közben tapasztalatokat szereznek a gyerekek, következtetéseket vonnak le, ítéletet alkotnak. Mindezek segítik a folyamatok megélését, így világképük, gondolkodásuk folyamatosan alakul.

Célunk:

Elsődleges célunk az óvodás gyermekek képességeinek, készségeinek fejlesztése, tapasztalataik bővítése, rendezése támogató környezet megteremtésével. A gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire építve a gyermeki kompetenciák, attitűdök erősítése, képességeik fejlesztése.

Feladatunk:

Tanulást támogató feltételek megteremtésével a gyermekek cselekvő aktivitásának, a közvetlen sok érzékszervét foglalkoztató megtapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásuk erősítése.

Tanulási képességeket meghatározó pszichikus funkciók differenciált fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelem gazdag, inspiráló tanulási környezet megteremtésével ösztönözzük a gyermekeket minden érzékszervre ható „sajátélményű” tanulási tevékenységek választására, melyekben vonzó témaköröket ajánlunk fel a gyermekek érdeklődésének megfelelően.
- A tanulási folyamatokban megvalósítjuk a rendszerességet, a fokozatosságot, a folyamatosságot, így minél több alkalmat teremtünk a közvetlen, sok érzékszervet foglalkoztató megtapasztalásra, felfedezésre, kísérletezésre, problémamegoldásra, cselekvő aktivitásra.
- Sokszínű játéktevékenységgel, együtt játszással, csoportos tevékenységekkel lehetőséget biztosítunk a sokoldalú összefüggések feltárására.
- Gondolkodási folyamatok fejlesztéséhez felhasználjuk a gyermekek alapvető tevékenységét a játékot; problémahelyzetek megteremtésével a megismerést, érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást, alkotóképességet fejlesztjük.
- A gyermekek aktuális élményeire, megismerési- és tevékenységi vágyára, motivációjára alapozva előnyben részesítjük az egyéni, mikrocsoportos foglalkoztatási formákat, kooperatív technikákat, projekt-és drámapedagógiát.
- A kötetlen szervezeti formát valamennyi korcsoportban és fejlettségi szinten a tevékenységek egyik alapformájának tekintjük, kötött szervezeti forma a mozgás tevékenység szervezésénél, ill rendszerező tevékenységek alkalmával indokolt.

- A gyermeki kompetenciák fejlesztésébe beépítjük a tapasztalati-tevékenységek külső helyszínen történő feldolgozását, élménypedagógiai eszközök alkalmazását is.
- Egyéni bánásmód alkalmazásával, differenciált feladatadással segítjük a gyermekek egyéni fejlődését, figyelembe vesszük a gyermekek egyéni sajátosságait, fejlődési ütemét, elég időt hagyunk az egyéni felfedezésre.
- Kihasználjuk a spontán tanulási lehetőségeket, biztosítjuk a problémahelyzetek sokoldalú megközelítését és támogatjuk az újszerű megoldásokat.
- Pozitív visszajelzésekkel sikerélményhez juttatjuk a gyermekeket, így növeljük önbizalmukat, önállóságukat.
- A tanulási folyamatok szervezése során biztosítjuk a szükséges tárgyi feltételeket, életkoruknak, egyéni fejlettségüknek megfelelően valósítjuk meg az időkeretet, helyet, módszereket.
- Fontosnak tartjuk, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjön, személyre szabott konkrét és pozitív értékeléssel segítjük a gyermekek reális énképének, önértékelésének kialakulását.
- Folyamatosan figyelve a gyermekek fejlődését, nagy figyelmet fordítunk az átlagostól eltérő, a fejlődésben lemaradt, a részképességi zavarokkal küzdő, a halmozottan hátrányos helyzetű vagy éppen kiemelkedő képességű gyermekek differenciált foglalkoztatására, sikerélményhez juttatására.
- A tervezett, szervezett iskolaelőkészítő tevékenységek során hangsúlyos szerepet szánunk az élmények újra élésére, az ismeretek mélyítésére, rendszerezésére.
- Nemcsak elfogadjuk a gyerekek kreatív megnyilvánulásait, hanem ösztönözzük is őket a kutató, elemző, próbálgató megközelítések felé, hogy a gyakorlás, kísérletezés által fejlődjenek képességeik.
- A gyerekek fejlettségéről egyéni fejlettségmérő lapot vezetünk, ahol nyilvántartjuk fejlettségi szintjüket. Ennek alapján tervezzük meg a tevékenységformákat, továbbfejlesztésüket, felzárkóztatásukat.
- Elvünk, hogy a tanulás folyamatos, melynek színtere a komplex játékba integrált tevékenység s ezen folyamatokat annak szellemében szervezzük, hogy minden gyermek fejleszthető.

5.3 A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE MATEMATIKAI TAPASZTALATSZERZÉSEL

Az érdeklődő, folyamatosan tevékenykedő kisgyermekek számára, az őket körülvevő környezet megismerése játék, élmények, közvetlen tapasztalatszerzések sokaságának gyűjtése. Ezekre az élményekre, tapasztalatokra építjük a külső világ megismerését, a gyermekek helyes környezeti szemléletének alakítását, amely meghatározó alapot nyújt a gyermekek környezetkultúrájának megteremtésében.

Céljaink:

Élményeken, aktív cselekedtetéseken keresztül jussanak a gyermekek olyan tapasztalatok birtokába, amelyeken keresztül megismerik a körülöttük lévő természeti és társadalmi környezetet. Pozitív érzelmi viszony, kötődés és értékrend alakuljon ki bennük a növény- és állatvilághoz, tárgyi környezethez. Válgják fontossá számukra a természetvédelem, az értékek megóvása, megőrzése, megbecsülése. Fedezzék fel és ismerkedjenek szülőföldjük, lakóhelyük természeti és épített környezeti értékeivel, hagyományaival. Érezzék át a közösséghez való

tartozás pozitív élményét, a közösségi szokásokon keresztül is alakuljanak szociális képességeik. A külső világ megismerése során természeti, emberi, a környezet tárgyi és formai, mennyiségi, téri viszonyairól is szerezenek tapasztalatokat, amelyek segítségével alakul ítélőképességük, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemléletük

Feladataink

- a gyermekek természetes kíváncsiságára alapozva, felkeltsük érdeklődésüket környezetük iránt
- minél több spontán és szervezett, közvetlen tapasztalatszerzést, közös élményt biztosítsunk számukra, melyeken keresztül rácsodálkoznak a természeti és a tárgyi környezet csodáira, értékeire, felfedezik az ok-okozati összefüggéseket
- a megfigyelések, tapasztalatok során pozitív mintaadással alakítsuk bennük tovább a természet védelmét, szeretetét, tiszteletét
- a gyermekek belső szükségleteire építve sokszínű, komplex tevékenységeket biztosítsunk, amelyekben figyelembe vesszük az életkori sajátosságokat és az egyéni fejlettségi szinteket
- a külső világ megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatokhoz, ismeretekhez is juttatjuk őket, hogy felismerjék a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakuljon ítélőképességük, fejlődjön tér-, sík- és mennyiségsszemléletük

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítson olyan élményszerzési lehetőségeket, ahol építhet a gyermekek spontán érdeklődésére, megismerési vágyára, egyéni tapasztalataira
- A természet változásainak folyamatos megfigyelése során adja át a gyermekeknek a felfedezés örömét, a folyamatok többféle szempontból történő megközelítését, ezzel rávezetve őket az önálló gondolkodásra, véleményalkotásra
- A Világnapokhoz (Állatok, Víz, Föld, Madarak és Fák), környezetvédelmi programokhoz (Hulladékcsökkentési hét, Mézes reggeli, Erdei Óvoda), hagyományos ünnepekhez kapcsolódóan olyan programokat szervezzen, amelyek új élményekhez, ismeretekhez juttatják a gyermekeket és tovább mélyítik a természet iránti pozitív érzelmi viszonyukat, megalapozzák a környezettel való harmonikus kapcsolatukat.
- A tevékenységek közben fejlessze a gyermekek gondolkodását, megfigyelőképességét, beszédmegértését, nyelvi kifejezőkészségét.
- Használja ki a helyi lehetőségeket, adottságokat. Együtt fedezzék fel lakóhelyünk természeti kincseit, értékeit: Hármaskör és holtágai és ezek élővilága, Ligetek, Tanösvény, Kilátó, Bárka Látogatóközpont, Tájház..., elmélyítve a közösséghez, szülőföldhöz való pozitív viszonyt. Alakuljon ki bennük a környezetükben, a természetben való kulturált magatartási és viselkedési szokások
- Tudatosítsa a gyermekekben a környezet- és természetvédelem fontosságát. Érezzék át a fenntartható fejlődés felelősségét.
- Az óvoda valamennyi dolgozója a környezethez való pozitív attitűdjével megfelelő mintát közvetít a gyerekek és a családok felé

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermek:

- ismeri a viselkedés alapvető szabályait
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről

- tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását
- felismeri a napszakokat
- különbséget tud tenni az évszakok között
- felismeri az öltözködés és időjárás összefüggéseit
- ismeri a közlekedési eszközöket, gyakorlott a közlekedési szabályok betartásában
- meg tudja nevezni a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét

5.4 VERSELÉS, MESELÉS

*„A csodákkal teli meseélmények
és a versek zeneiségének, rímeinek csengése, - az anyanyelv zenéje.”*

A gyerekeknek szóló irodalmi művek, ezen belül különösen a mesék alkalmasak arra, hogy megjelenítsék az emberiség közös kultúrkincsét, a benne fölhalmozódott ősi tudást, bölcsességet. Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, jelen, s jövő között.

Az anyanyelvi és irodalmi nevelés elválaszthatatlan egységet alkot. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, - a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt - mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítőtje, feltárja (képi és konkrét formában) a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mesehallgatás és versmondás közben a gyerekekben ma is ösztönösen tudatos és tudat alatti asszociációk jönnek létre, melyek közvetlenül vagy közvetetten befolyásolják viselkedésüket, személyiségük alakulását.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Célunk:

Anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés, a gyermekek érzelmi, értelmi, erkölcsi, esztétikai fejlődésének biztosítása, irodalmi fogékonyság megalapozása, fantáziájuk, kreativitásuk gazdagítása irodalmi élmények nyújtásával. A népi, klasszikus gyermek és kortárs irodalmi alkotások által a magyar irodalom megszerettetése, nemzeti tudatuk, pozitív szemléletmódjuk, világképük alakítása.

Feladatunk:

Mese, vers, dramatikus játék, bábjáték útján a gyermeki önkifejezés segítése, nyelvi képességeik fejlesztése (érthető, kifejező beszéd és kommunikációs készség).

Igényes irodalmi művek választásával és bemutatásával a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyainak feltárása.

Óvodapedagógus feladatai:

- Irodalmi anyag kiválasztásánál, néphagyományok beépítésével törekszünk az átgondolt, igényes, életkori sajátosságokhoz igazodó összeállításra.
- Elsősorban a népmesék gazdag kincstárából válogatunk, s előnyben részesítjük a népi dajkai, egyéb hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság

- történelmét feldolgozó mondavilág elemeinek, meséinek gazdag tárházát, a magyar gyermekköltészet kincseit, de teret adunk a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek is.
- A verset, mesét, mondókázást napi élményként biztosítjuk minden gyermeknek. A meséhez szükséges csendet pedagógiai tartalommal, érzelmi eszközökkel teremtjük meg.
  - Fontosnak tartjuk a gyermek és a nevelő érzelmi kapcsolatát, az élő mesemondást; a közösen átélt örömök és élmények elszakíthatatlan szállal kötnek össze a gyermekekkel és anyanyelvünkkel.
  - Változatos módszerekkel valósítjuk meg a mese, vers, bábozás, dramatizálás csoportonként változó hagyományai szokásként való kialakulásának feltételeit (barátságos, meghitt, hangulatos mesélő, verselő kuckók, bábos sarkok, esztétikus, szép, értékes, gyermekeknek szóló könyvek, szép kivitelű kellékek, bábok, mese-verselőhívó jelzések).
  - Biztosítjuk a gyermekek szabad önkifejezését dramatikus játékokban, bábjátékban, amelyek fokozzák, fejlesztik az önálló beszédet, társalgási kedvet, s lehetőséget teremtünk a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához.
  - A főleg játékos mozgásokkal is összekapcsolt versekkel, mondókákkal, dúdolókkal elősegítjük a gyermekek érzelmi biztonságát, anyanyelvi nevelését.
  - Az aktuális csoportösszetétel figyelembe vételével, merítünk a roma kisebbségből származó és/migrációból érkező gyermekek kultúrkincséből is.
  - A gátlásos, visszahúzódó gyermekek szorongásának oldására (is) előszeretettel alkalmazzuk a mesét, verset, bábozást.
  - Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű, beilleszkedési-tanulási-magatartási nehézséggel küzdő és halmozottan hátrányos gyermekek irodalmi élmény nyújtására, bábjátékkal való motiválására, fejlesztésére.
  - Szülőknél is tudatosítjuk a mese és vers fontosságát; elérhetővé tesszük a tanult verseket, mondókákat.
  - Lehetőséget biztosítunk színházi, bábszínházi élmények befogadására, helyi könyvtár, képtár látogatására.
  - Komplex személyiségfejlesztést biztosítunk irodalmi élmények nyújtásával, mesélést, verselést, mondókázást összekötjük az anyanyelvi, környezeti neveléssel, énekel, zenével, mozgással.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ✓ A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat
- ✓ Várják és igénylik a mesehallgatást
- ✓ Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak
- ✓ Megjegyeznek 10-14 mondókát, 8-10 verset és 10-15 mesét
- ✓ Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással megjeleníteni, kifejezni

5.5 ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

Az ének, a zene hatása olyan emberformáló erő, amely kihat az egész személyiségre. Az értékes zene fogékonnyá teszi az embert a szép befogadására, formálja az ízlését és emberi magatartását. Ezért a zenei nevelés az óvodai életünk egészét áthatja.

Célunk

Zenekedvelő, zeneértő gyermekek nevelése. Öröm legyen számukra az éneklés, fejlődjön zenei emlékezetük, képzeletük, mozgásuk. A közös ének-zenei tevékenységek nyújtsanak élményt számukra, amelyekben fedezzék fel a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. Az éneklés, zenehallgatás segítségével oldódjanak gátlásaik, erősödjön biztonságérzetük, önfegyelmük.

Feladataink:

- a gyermekek zenei anyanyelvének, ízlésének, zenéhez kapcsolódó mozgásának megalapozása, formálása
- a zenei érdeklődés felkeltése, a zenei készségek, képességek kialakítása: az éneklési, ritmikai, hallás-, zenehallgatás és mozgáskészség fejlesztése
- énekléssel, zenehallgatással zenei élményekhez való juttatás, pozitív érzelmi viszony formálása
- a szülőföld értékeinek átörökítése énekes népszokások, népi mondókák, dalos játékok által, hagyományápolás
- esztétikai fogékonyság alakítása
- zenei anyanyelv megalapozása
- új ismeretanyag átadása: Ölbeli játékok, népi mondókák és játékdalok, népdalok, játékos táncmozdulatok, műdalok, más népek dalai, jeles napokhoz kapcsolódó népi játékok, ritmushangszerek használata, a környezet zörejangjainak felismertetése
- komplex személyiségfejlesztés a zene és a művészetek eszközeivel

Az óvodapedagógus feladatai:

- megfelelő környezet, nyugodt légkör, elegendő idő, eszközök, audiovizuális eszközök hangszerek biztosítása az énekléshez, dalos játékokhoz, népi gyermekjátékokhoz
- zenei érdeklődés és fogékonyság felkeltése
- az éneklés, zenehallgatás, énekes játékok, gyermektánc lehetőségének megteremtése a mindennapokban
- a beszoktatás, visszaszoktatás nélkülözhetetlen segítője és szerves része legyen a mondókázás, ölbeli játék, ének, zene, ezzel is megalapozva a nyugalmat és érzelmi biztonságot
- igényes anyagválasztás jellemezze: „csak tiszta forrásból” merítsen, figyelembe véve a csoport aktuális motiváltságát, összetételét, az egyéni fejlettségi szinteket
- a közös énekléseket, dalos játékokat hassa át a jó hangulat és a játékoság
- változatos módszereket alkalmazzon a zenei alapkészségek kialakításában
- a fokozatosság elvének betartása a zenei anyag feldolgozásában és a képességfejlesztésekben
- alkalmazza a komplexitást más műveltségterületekkel, zenei élmények befogadásával segítse elő a gyermekek fantáziájának, alkotásvágyának, önkifejezésének kibontakoztatását
- alkalmazza a differenciált zenei nevelést a különleges bánásmódot igénylő, halmozottan hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű gyermekek körében is

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat
- Akár önálló kezdeményezésre is szívesen, gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni
- Tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra

- Ismerik, egymástól megkülönböztetik a zenei fogalomtárakat, önállóan kezdeményezik a mozgást
- Tudnak ritmust, dallamot rögtönözni
- Meg tudják különböztetni, valamint érzékeltetni tudják az egyenletes lüktetést és a dalritmust.

5.6 RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

Az óvodás gyermekek alkotó tevékenysége is a játékból indul ki, erre épül. A rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tevékenységek közben a gyermek a világról szerzett élményeit, ismereteit rögzíti, újra alkotja. Közben fejlődik vizuális észlelése, esztétikai érzéke, testsémája, finommotorikája, szem-kéz koordinációja, fantáziája, térbeli tájékozódása, egész személyisége. A vizuális nevelés egész óvodai életünket áthatja.

Céljaink:

A gyermekek természetes kíváncsiságára és alkotásvágyára építve, sajátítsák el a vizuális nyelvet, amelyben kifejezik érzéseiket, gondolataikat. A változatos megfigyelések, tapasztalatok, vizuális élmények hatására alakuljon ki bennük a környezetük szépségeire, értékeire való rácsodálkozás, felfedezés képessége és ezek befogadása. Az alkotás legyen örömteli számukra. A kreatív önkifejezés pozitív érzelmi hatást váltson ki bennük, s közben fejlődjön gondolkodásuk, értelmi és kommunikációs képességeik.

Feladataink:

- olyan környezetet és tevékenységeket biztosítunk, amelyek fejlesztik a gyermekek esztétika érzékét, fogékonnyá válnak a *szép és a jó* felfedezésére
- biztosítjuk számukra a változatos vizuális élményeket, megfigyelési lehetőséget, vizuális anyagokat és technikákat, amelyek motiválják őket érzelmi és gondolati világuk kifejezésére
- az ábrázolás különböző fajtái során - rajzolás, festés, mintázás, kézi munka, műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés – komplexen fejlesztjük személyiségüket
- a természetben fellelhető *kincsek*, természetes anyagok esztétikai tartalmának, megmunkálhatóságának felfedeztetése
- a művészetek más eszközeivel társítva (pl. zene, irodalom) is használjuk ki az alkotás lehetőségeit

Az óvodapedagógus feladatai:

- az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán megfelelő teret, időt, eszközöket biztosít, amely segíti a gyermekekben az igény kialakulását az alkotásra, önkifejezésre az esztétikai élmények befogadására
- a megvalósításban a gyermekek előzetes élményeire, ismereteire alapoz, valamint folyamatosan biztosítja az új élményeket, tapasztalatokat
- megismerteti a gyermekeket a különböző eszközökkel, ezek használatával, változatos technikákkal és ezek alkalmazásával
- biztosítja a kreatív alkotó-alakító tevékenységek mindennapi játékba integrálódásának lehetőségét, amelyhez a szükséges eszközök a gyermekek számára elérhetőek
- újszerű alkalmazásokra, kreatív gondolkodásra motiválja a gyermekeket a környezettudatosság, újrahasznosítás jegyében
- a gyermekek megismertetése a műalkotásokkal, nemzeti szimbólumokkal, népművészeti értékekkel, szokásokkal, hagyományokkal (Városi Képtár, Könyvtár

kiállításai, Kulturális Központ kiállításai, Tájház, Bárka Látogatóközpont. Körös Látogatóközpont) Az ünnepekhez tartozó kézműves technikákkal való ismerkedés biztosítása

- a gyermekek alkotásait értéként kezeli, az elkészült munkákat állandó helyen kiállítja, s az év során folyamatosan gyűjti
- kollektív, csoportos munkák során fejlessze a gyermekek együttműködési, alkalmazkodási készségét, éljék át a közös alkotás örömét, ezzel is erősítve az összetartozás érzését
- felismeri a tehetséges gyermekek kiemelkedő képességeit, segíti őket a további fejlődésben
- rajzpályázatokon, közösségi rendezvényeken, kiállításokon a gyermekek alkotásait bemutatja

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ✓ bátrak, ötletesek a téralakításban
- ✓ formaábrázolásuk változatos, gazdag, jellemző rájuk a színek egyéni alkalmazása, emberábrázolásukban megjelennek a részformák
- ✓ élményeik, elképzeléseik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit
- ✓ készítenek egyszerűbb játékokat, kellékeket, modelleket

5.7 Mozgás

„.....a mozgás adja a természetes energiát, amely egyaránt gyógyítja a testet és a lelket – az izmok játékánál semmi sem segíti jobban a szellemi fejlődést.” /A.J.Christian/

Kisgyermekkorban a mozgás óriási jelentőséggel bír, a személyiség valamennyi szegmensét fejleszti, s az óvodai élet minden területét átszövi.

Célunk:

A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, mozgás megszerettetése, egyéni szükséglet és képesség figyelembe vételével természetes mozgásigény kielégítése.

Rendszeres egészségfejlesztő testmozgással, a szabad játékban a gyermek spontán, természetes mozgása közben és az óvodapedagógus által tudatosan szervezett tevékenységek a gyermekek egyéni szintjéhez igazodva a pszichomotoros készségek és képességek kialakítsa, formálása és fejlesztése.

Feladatunk:

A gyerekek belső igényéből fakadó mozgásigényük kielégítésével egész személyiségük, mozgáskultúrájuk, természetes mozgásuk, testi képességeik, mint erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség fejlesztése, egészségük megóvása, testi-lelki harmóniájuk kialakítása.

Rendszeres, sokszínű mozgásos tevékenységekkel a gyermekek edzettségének, kondicionális és koordinációs képességeik fejlesztése egészséges életvitel megalapozásával.

Óvodapedagógus feladatai:

- A mozgás és mozgásigény különbözőségének figyelembe vételével változatos, differenciált, párhuzamosan végezhető lehetőségeket biztosítunk a mindennapos mozgásra valamennyi gyermek számára: mindennapos mozgás, testnevelés, spontán, a szabad játék keretében végzett mozgásos tevékenységek.
- A gyermek, a mozgáscselekvésen, spontán, szabad játék kereteiben tapasztalja meg önmagát, társait és az őt körülvevő világot, s ezen tapasztalatok birtokában elősegítjük az önfelegyelem, alkalmazkodás, együttműködés, kitartás, kudarctűrés, bátorság képességeinek fejlődését.
- Óvodáinkban a szervezett mozgástevékenységek az erre kialakított jól felszerelt tornatermekben, vagy az időjárástól függően a szabadban történnek, megfelelő eszközök biztosításával.
- Tervezett mozgásanyagunk Dr. Tótszőllősyné Varga Tünde „Mozgásfejlesztés az óvodában” című könyvére épül. A tornatermek állandó heti beosztással működnek.
- A testnevelés foglalkozások során egyszerre érvényesítjük a differenciálás, az élményszerűség, a kihívás, változatosság és játékoság követelményeit.
- Minél több alkalmat teremtünk a pszichikus funkciók fejlesztésére (emlékezet, képzelet, figyelem, gondolkodás, érzékelés, észlelés), s az anyanyelvi fejlesztésre (testrészek, tárgyak, téri irányok, viszonyok stb. megnevezése).
- Vizuális és auditív percepció fejlesztését alapozó illetve azt kiegészítő szerepű mozgásokat gyakoroltatunk.
- Kiemelten kezeljük a labdagyakorlatokat, hiszen a gyermekek egyik legkedveltebb eszköze. Fejleszti és erősíti a testi és idegrendszeri funkciókat, pozitív hatással van a szem-kéz, szem-láb koordinációjára. Megtanítja a gyermeket térben és időben eligazodni, fejleszti a gömbérzékelést, az egyensúlyt, és a ritmusérzéklet is.
- A gyerekekkel együtt, örömmel veszünk részt a mozgásos játékokban; buzdítjuk, lelkesítjük, személyes példánkkal motiváljuk őket a mozgásos feladatok sikeres megoldására.
- Mozdás,- és tartás rendellenességek megelőzésére, javítására prevenciós feladatok megvalósításával mozgásfejlesztő foglalkozásokat biztosítunk (gyógytorna), ill. figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését.
- Képzett óvodapedagógusok vezetésével biztosítjuk a néptánc, vízhez szoktatás, ovi-foci- nevelési időn túl szervezett tehetséggondozó foglalkozásokat.
- A komplex testmozgásokkal a gyermek egész személyiségét fejlesztjük.

Alkalmazzuk a Mozgáskotta módszert, amely a gyermekközpontú módszertani kutatások legújabb eredményeként – egy olyan tervszerű és hatékony eszközt kínál a pedagógusoknak, amely a kisgyermekkor testi és pszichológiai sajátosságaihoz alkalmazkodva, játékos módon fejleszti a gyermekek testi és értelmi képességeit.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén

- ✓ A gyermekek igénylik a rendszeres mozgást
- ✓ Kialakul a gyermekek nagymozgása, finommozgása, összerendezett mozgása, testsémája és oldalisága
- ✓ Állóképességük, fizikai teherbírásuk megfelelő
- ✓ Tudnak a térben tájékozódni, ismerik az irányokat
- ✓ Betartják a szabályokat, kialakul az egészséges versenyszellemük.

5.8 Munka jellegű tevékenységek

Óvodai életünk egészében érvényesülő folyamat, a gyermekek mindennapi tevékenységének része, amely során egyre több információhoz, ismerethez és tapasztalathoz jutnak az őket körülvevő világról. A tevékeny tapasztalatszerzések által a személyiségfejlesztés fontos eszköze. A gyermekek az örömmel és szívesen végzett feladatokon keresztül megélik a közösségért való tevékenység örömét is.

Céljaink:

Éljék át a munka jellegű tevékenységek iránti örömet, ezáltal alakuljon ki bennük a munka iránti szeretet és tisztelet, a felelősségérzet, a közösségért végzett tevékenységek értelmének, szükségességének. Szívesen vállaljanak egyéni megbízatásokat, naposi munkát, környezettel, állatokkal kapcsolatos feladatokat. Fejlődjön a kitartásuk, kötelességtudatuk, együttműködési készségük.

Feladataink:

- Az egyéni fejlettségi szinteknek és a csoport sajátosságainak megfelelően tudatosan megszervezzük az önkiszolgálást, öltözködést, környezetünk rendjének, esztétikumának megtartását.
- Minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk arra, hogy önként, saját képessége szerint végezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységeket és a társaiért végzett feladatokat.
- A gyermekek által elvégzett munka eredményét mindig értékeljük és megbecsüljük. Folyamatos dicsérrettel motiváljuk őket és erősítjük önbizalmukat, önállóságukat, kitartásukat, céltudatosságukat.
- Biztosítjuk számukra a megfelelő eszközöket, feltételeket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- személyes tevékenysége pozitív minta legyen a gyermekek számára
- alapozzon a gyermekek aktivitására, önállósodására, motiváltságára
- erősítse meg a gyermekekben a munka szükségességét
- törekedjen a munkavégzéshez szükséges eszközök, tárgyak takarékos használatára
- az önkiszolgálás terén alakítson ki szokás- és szabályrendszert
- használja ki a lehetőségeket a spontán adódó, alkalmyszerű munkák elvégzésére
- a környezet rendjének megőrzésére fokozatosan szoktassa hozzá a gyerekeket és következetes legyen a szokások betartatásában (csoportszoba, öltözők, udvar)
- vonja be a gyermekeket a növények ápolásával (szobanövények, kiskertek, balkonok) és az állatok gondozásával (akvárium halak, teknősök, madáretetés) kapcsolatos tevékenységekbe
- a sajátos nevelési igényű és a különleges bánásmódot igénylő gyermekek munkába való bevonására kiemelt figyelmet fordítson
- erősítse a gyermekek egymáshoz fűződő kötődését a másokért végzett munka pozitív értékelésével

6. NEMZETISÉGI ÓVODAI NEVELÉS

6.1 Német nemzetiségi nevelésünk tartalma, tevékenységformák

Német nemzetiségi nevelést folytató kétnyelvű óvodaként az intézmény, mint nemzetiségi nevelést (német nyelven) folytató kétnyelvű óvoda a nemzetiségi nevelés országos alapprogramjában meghatározottak figyelembevételével látja el a nemzetiséghez tartozók nevelését. (Százszorszép Óvoda Tausendschön Kindergarten)

6.1.1 Játék

A gyermekek legfontosabb tevékenysége a játék, amely elsősorban magyar nyelven folyik, mivel ez a gyermekek hozott nyelve, de különböző szituációkban alkalmazzuk a nemzetiségi nyelvet.

Az óvodapedagógus feladata

- tapintatosan gyermeki szabadság tiszteletben tartásával próbáljon mintát nyújtani a nemzetiség nyelvén a játékokban is. Elsősorban a dramatikus játékok és a szerepjátékok alkalmával.
- Az egyes játékfajtáknál megjelenő német nyelvi megnyilvánulás lehetőségei:
- gyakorló játék során: a játékeszközök, egyszerű cselekvések megnevezése,
- konstruáló játék közben: a felhasznált eszközök, anyagok, és a velük folytatott tevékenységek megnevezése,
- szabályjáték során: a szabályok ismertetése magyar nyelven történik, a játék pedig német nyelven.
- szimbolikus-, és szerepjáték, bábozás, dramatizálás folyamán: a párbeszéd, szituációk eljátszása.
- német népi játékok segítségével: a gyermekeknél a szókincs bővítésén túl a nemzetiségi kultúrához való pozitív kötődés kialakítása.
- A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére
- A gyermekek a szabályjátékokat az óvodapedagógus vezetésével játsszák.
- A szabályjátékban a gyermekek értsék meg az utasításokat, használják a játék speciális kifejezéseit.
- Több játékszer nevét ismerjék meg németül.

6.1.2 Vers, mese

A nemzetiségi kultúrkincsből és a német nép kultúrájából válogatott irodalmi alkotások (versek, mesék) közvetítésével, tudatos felhasználásával a gyermekek számára a német nyelv elsajátításának lehetőségeit tesszük komplexebbé. Ez a tevékenység a nyelvi nevelés nagy jelentőségű területe, ezért az óvodai nevelés egész folyamatában a kommunikáció, a beszéd, a gondolkodás fejlesztésének legfőbb eszköze.

Mondókák, versek különösen alkalmasak a nemzetiségi nyelv zeneiségének, hanglejtésének érzékeltetésére, elsajátítására.

Az óvodapedagógus feladatai

- A nemzetiségi kultúrában fellelhető mesékkel, versekkel, mondókákkal ismertetjük meg a gyerekeket.
- Meséből egyszerű nyelvezetű, rövid műveket választunk. A megértést gesztusokkal és szemléltetéssel kísérjük.
- Kiszámolók, csúfolók, altatók különleges nyelvezetének és ritmusának felfedeztetése

- Szókincsbővítés, az egyéni képességek fejlesztése, gyakori ismétlések során.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekekben kialakul az igény a nemzetiség nyelvén folyó mesehallgatásra, mondókázásra
- Bővül szókincsük, megjegyeznek és eljátszanak önállóan is mondókákat, kisebb segítséggel meséket.
- A megismert mondókákat, verseket önállóan képesek elmondani, rövid mesét segítséggel eljátszani.

6.1.3 Ének, zene, énekes játék

A nemzetiségi kultúrkincsből válogatott, mondókák, dalok, zenék, népi játékok, táncok segítségével nagymértékben elősegítjük a gyermekek számára a német nyelv elsajátítását. A német nemzetiségi nevelés feladatainak megvalósítását szolgálják az énekes játékok, zenehallgatás, hangszerbemutató. A sokféle énekes játék gazdag tárházat kínál a gyermekek számára a német nyelvű szókincsük bővítéséhez. A zenehallgatások során találkoznak a gyermekek a német kultúrára jellemző hagyományos és modern zenei alkotásokkal. A gyermekek megismerkednek a zenei képességfejlesztés anyagának alapfogalmaival a német kisebbség nyelvén is. A német, népi, mozgásos gyermekjátékok a gyermekek mozgásigényének kielégítését, valamint a német nemzetiségi kultúra mozgáselemeinek megismerését szolgálják.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek megismertetése a nemzetiség zenei kultúrájával (pl. sváb zenekar, tangóharmonika, fúvósok) CD, DVD
- A nemzetiségre jellemző táncok, alapvető tánclépések bemutatása, megismertetése (galopp, polka,)
- Az óvodás korosztály számára alkalmas, mozgással kísért énekek, énekes játékok megismertetése, rendszeres játéka és megtanítása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek elsajátítják a nemzetiség zene ritmusát, néhány egyszerű tánclépést.
- Eljátszanak önállóan énekes játékokat, mondókákat.
- Dallamról felismerik a hallott, tanult dalokat.
- Megismerik a német népszokásokat, ünnepeket, s örömmel vesznek részt azokon.

6.1.4 Rajzolás, mintázás, kézimunka

Az érzelmek kifejezésének egyik speciális formája. A természetben fellelhető, és a gyermekek környezetében lévő anyagok megmunkálásának lehetősége.

A gyerekek a német kisebbség nyelvén is megismerik az egyes tevékenységekhez használt eszközök nevét, formáját, színét. Változatos tevékenységek felkínálásával, sokféle technika alkalmazása során ismerkednek meg a német nemzetiségi, nyelvi sajátosságokkal.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A nemzetiség szín – és motívumvilágának, kézműves alkotásainak megismertetése.
- A német nemzetiségre jellemző színek, motívumok beépítése a gyerekek alkotó tevékenységébe.
- Nyelvi nevelés terén: a színek, formák nevei, valamint az alkotó tevékenység közben használatos kifejezések megismertetése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek ismerik a színek, formák neveit.
- Elsajátítják, s megértik a technikai kivitelezés módját. (pl: ragasztás, vágás, színezés, festés stb.)

6.1.5 Mozgás

A mozgásos tevékenységeket két korcsoportra bontva szervezzük meg, a csoport összetételének, gyermekek képességeinek megfelelően.

Intézményünk adottságait kihasználva a gyermekek a szabad mozgás, a mindennapos testnevelés valamint a szervezett mozgástevékenységek keretében megismerkednek a tevékenységekhez használt eszközök, térformák, járásformák, vezényszavak német nyelvű megnevezésével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Nyelvi nevelés terén: a mozgással, testi neveléssel kapcsolatos kifejezések
- megismertetése és alkalmazása a tevékenységek közben, pl: testnevelés vezény szavai, irányok, testrészek, eszközök megnevezései.
- A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére
- A gyermekek hallás után megértik, esetenként használják a mozgással kapcsolatos kifejezéseket, a testrészek neveit, utasításokat.
- Alkalmazzák az egyszerűbb, mozgással kapcsolatos kifejezéseket.

6.1.6. A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tapasztalatok)

A gyermekeket körülvevő természeti, társadalmi környezet sokszínű lehetőséget biztosít a német kisebbség kultúrájához, hagyományaihoz való kötődés elősegítéséhez, valamint az aktív, passzív német szókincs bővítéséhez.

Közvetlen, élményszerű tapasztalat és ismeretszerzés során nagymértékben fejlődik a gyermekek kommunikációs képessége is. A témakörök feldolgozása során gazdagodik német nyelvi szókincsük, mely lehetővé teszi, hogy a gyermekek a tevékenységek során a megszerzett ismereteiket a német kisebbség nyelvén is visszaadják.

A gyerekek megismerkednek a német kisebbségi szokásokkal, kultúrával, népviseleti hagyományokkal, tárgyi jellemzőkkel, megtanulják ezek tiszteletét, megbecsülését.

Az óvodapedagógus feladatai a gyakorlati megvalósítás során:

- A gyermekek érzékeléséhez közel eső, ezért könnyen megjegyezhető kifejezések megnevezése nemzetiségi nyelven is, pl.: otthon, család, állatok, növények nevei, közlekedéssel kapcsolatos kifejezések, járművek nevei, stb.
- Matematikai tapasztalatok szerzése közben relációk (magas-mély, nagy-kicsi) számnevek, mennyiségek (sok, kevés) megnevezése.
- A helyi néphagyományok, szokások, tárgyi kultúra megismertetése a gyermekkel.
- Egyes ünnepek jellegzetességeinek megismertetése.

Felelevenített szokások, gyermek ünnepek:

- betakarítás ünnepe, szüret
- St. Martin nap
- Mikulás várás
- adventi készülődés, karácsony
- farsang
- húsvét, tavaszünnep
- anyák napja

- pünkösöd
- tanévzáró, ballagás
- Természettel kapcsolatos ünnepek: Állatok világnapja, Föld-, Víz napja, Madarak és fák napja
- Születésnapok, névnapok

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek képekről, vagy szituációkban emlékezetből felidézve meg tudnak nevezni környezetükből tárgyakat, állatokat, eszközöket, járműveket, ezekkel kapcsolatos kifejezéseket, valamint egyszerűbb cselekvéseket.
- Mechanikusan számsort el tudnak mondani, tízig a mennyiségeket is meg tudják nevezni kisebbségi nyelven. Néhány relációt is meg tudnak nevezni.
- Ismerik a magyarországi német kisebbség népi jeles napjait, a hozzá kapcsolódó szokásokat, jelképeket.
- Ismerik az évszakok, hónapok, napok nevét.

6.1.7 Munka jellegű tevékenységek

A munka a gyermeki személyiségfejlesztés fontos eszköze.

A munkajellegű tevékenységek végzése során is fontos feladat a kétnyelvű ismeretközlés, kommunikáció. A gyerekek fokozatosan sajátítják el és alkalmazzák a munkafolyamatokhoz kapcsolódó kifejezéseket, megértik a kéréseket, annak megfelelően cselekednek, reagálnak mindkét nyelven. Folyamatos megerősítéssel és motiválással a tevékenységek ismétlődő elvégzésére, önálló feladatvállalásra ösztönözzük a gyerekeket.

Az óvodapedagógus feladatai a gyakorlati megvalósítás során:

- Szókincsbővítés munka jellegű tevékenységek közben a munkaeszközök, munkafolyamatok megnevezésével. pl. naposi munka: edények, ételek nevei
- Mondatmodellek alkalmazása, azok használatára törekvés

6.2 Magyar nyelvű roma kulturális nevelés - roma nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelése kizárólag magyar nyelven (Csemetekert Óvoda)

Nevelő-fejlesztő munkánk során figyelembe vesszük a „Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelveit”.

- Humanizmus:

A közvetlen pedagógiai környezet, óvodapedagógusaink és az óvodánk alkalmazotti köre érzékenyen, nyitottan közeledik a roma családok gondjai, problémái felé.

- A veleszületett méltóság és egyéni autonómia tisztelete:

A méltóság, tisztelet kifejezése szempontjából nem teszünk különbséget gyerek és gyerek között.

- A kirekesztés, az előítéletes kiszorítottság megszüntetése:

Óvodai nevelésünk a gyermekközpontú, a gyermek szükségleteiből indul ki.

- A társadalomba való teljes körű és hatékony befogadás és részvétel biztosítása:

Az inkluzív pedagógia az, ami valódi alapját képezi annak a fajta együttélésnek, amelyben a gyermeket elsősorban, mint embert tekintjük. Olyan célokat és feladatokat határoztunk meg, amelyek kellő segítséggel, megtámogatottsággal és egyénre tervezett fejlesztő munkával a roma gyerekek számára is teljesíthetők.

- A másság tisztelete.

- Esélyegyenlőség:

Pedagógiai munkánk hatékony végzése során az egyenlőtlenségek felszámolására törekszünk.

- A gyermekek fejlődésben lévő készségeinek tiszteletben tartása:

Minden gyerek másként eredményes az egyéni haladásban.

- A tudáshoz való jog érvényesítése:

Az elvek megfogalmazásán túl, a roma gyerekeket a tudáshoz, mint a kompetencia egyik összetevőjéhez kívánjuk juttatni.

Célunk:

- A családi nevelés esetleges hiányainak kompenzálása.

- A család valamennyi tagjának segítése a többségi társadalom érték- és normarendszeréhez való minél sikeresebb alkalmazkodásában.

- A gyermekeknek - beilleszkedésük során - szeretet és biztonságérzet biztosítása, éreztetve, hogy a „másságot” elfogadjuk, tiszteletben tartjuk, ezzel megalapozzuk érzelmi kötődésüket az óvodához, ösztönözzük társas kapcsolataik pozitív alakulását.

- A cigány gyermekek identitástudatának megalapozása, megőrzése, a szociokulturális hátrányok csökkentése, s az együttnevelődés folyamatában a másság iránti tolerancia, megbecsülés kialakítása.

Feladataink:

- A gyermekek személyiségének megismerése, az esetleges lemaradás területeinek, mértékének megállapítása.

- A családi nevelés jellemzőinek megismerése. (A cigány gyermekek óvodai nevelését meghatározza az eredet, a beilleszkedés foka, az életvitel, a szülők iskolázottsága, munkavállalása. Tudnunk kell, hogy a gyermeknek hogyan teltek életének első évei. Mindez fontos a családi házzal való kommunikáció, együttműködés szempontjából is.)

- A családi nevelési környezet, és az óvodai pedagógiai környezet közös pontjainak megkeresése, tudatosítása a saját pedagógiai gyakorlatban, és közvetítése a családok felé.

- Körültekintő testápolási, higiénés, öltözködési szokások alakítása, az étkezési kultúra alapozása.

- A gyermekek sajátosságai közül a jó elemek kiemelése, ezen elemek terén elért eredményeik, sikereik felhasználása a kevésbé sikeres területek fejlesztésében.

- Az érzelmi élet gazdagítása, az érzelmek felett való uralkodás képességének kialakítása.

- A másság tiszteletben tartása, az identitás alakítása. Az előítélet-mentes pedagógiai környezet kialakítása.

- A képességfejlesztő tevékenység differenciált tervezése, szervezése, melynek során azt is lehetővé kell tenni a cigánygyermekeknek, hogy gondolataikat oly módon fogalmazhadják meg, ahogyan számukra az leginkább kifejező.

- Az óvodai nevelés tevékenységrendszerével olyan tudástartalmak átadása, amelyek felszámolják a nem kompatibilis előzetes ismereteket, új ismereteket emelnek be a nevelésioktatási folyamatba.

- Nyelvi képességek, a kommunikáció fejlesztése.

- Erkölcsi, kulturális értékek megismertetése, a magántulajdon tiszteletben tartásának erősítése, helyes viselkedésminták kialakítása a kudarc, az ellenvélemény, a bírálat elviselésére.

A roma gyermekek óvodai nevelése:

- Első lépésnek tartjuk a szülők megnyerését az óvodai neveléshez, az esélyegyenlőség megteremtéséhez. Hangsúlyozzuk, hogy képesek vagyunk a másság tolerálására, ezt közvetítjük a gyermekcsoport és a nem cigány szülők felé. Ezt tapasztalhatja valamennyi szülő az óvoda különböző rendezvényein, szülői értekezleten, kirándulások alkalmával stb.

Biztosítottak a feltételeket ahhoz, hogy a kisebbségi kultúrát felelevenítsük, megismertessük a gyermekekkel.

- Az óvodai nevelésben a szülők érdekét, jelenlétük biztosítását természetesnek, sőt kívánatosnak tartjuk. A nevelésben együttműködő szülők segítségünkre vannak a csoportközösség szervezésében, a gyermek fejlődésének elősegítésében, az identitás megalapozásában, fejlesztésében.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek természetes módon kezelik egymás különbözőségét, kialakul bennük a pozitív érzelmi viszony a kisebbség kultúrája iránt.
- Életkoruknak és egyéni képességeiknek megfelelően olyan szókinccsel rendelkeznek, amely lehetővé teszi, hogy az óvodai nevelés során megszerzett tudást, ismereteket közvetítse.
- Ismereteik, tapasztalataik bővülnek, rendeződnek, készségeik, képességeik fejlődnek, tájékozódni tudnak kommunikációs helyzetekben.
- Ismerik az anyanemzet kultúrájából merített dalokat, meséket, verseket, mondókákat és játékokat.

Kialakulóban lévő identitásukból fakadóan büszkén vallják származásukat.

A kisebbségi nevelést óvodánkban kizárólag magyar nyelven folytatjuk.

A roma kisebbséginemzetiségi óvodai nevelés oly módon készíti fel a gyermekeket a sikeres iskolai előmenetelre, hogy tudatosan építünk a cigány kultúrára, ebben hangsúlyos szerepet kapnak a cigány gyermekjátékok, versek, mesék, dalok.

7. BOLDOG ÓVODA PROGRAM

Mivel a gyerekek nevelése elképzelhetetlen a szeretet és az empátia nélkül, ezért elengedhetetlen, hogy minden pillanatban értéket közvetítsünk az együttes élményhátterek kialakításakor. Ehhez mérten válogatjuk mindazt, amit közvetíteni kívánunk.

A személyiség alakításának legfontosabb tényezője a társas kölcsönhatások milyensége.

Az együttéléshez szükséges normák és tulajdonságok csak akkor fejlődnek ki, ha a gyermek állandóan gyakorolja a társaihoz való helyes viszonyulást.

Az ismétlődő, közös, örömteli tevékenység mélyíti az összetartozás élményét. A játékok a gyerekek érzelmi és szociális intelligenciáját formálják, hiszen az óvodás gyermek „érzelmi gondolkodó” azaz érzelmei befolyásolják cselekvéseit.

A gyermekek a tőlünk kapott szeretettel feltöltve képesek másokhoz szeretettel közeledni.

Alapvető célunk: a kooperatív tevékenységek alkalmazásával készség szintűvé tenni a pozitív beállítódást. Fontos azoknak a technikáknak a megtanítása, és kompetenciáknak a kiépítése, melyek segítséget nyújtanak a gyermekek pozitív érzelmi hangolódásában, mentális jólétük fokozásában.

A pozitív irányultság lényege a figyelem tudatos irányítása és koncentrálása szervezetünkben pozitív folyamatokat elindító, pozitív érzelmeket aktiváló ingerekre, körülményekre.

A Boldog Óvodai Programban való hitünket egy 30 órás akkreditált továbbképzés erősítette meg, s megismertük a Boldogságórák témaköreit, azok elméleti hátterét.

Feladatunk: Boldogságóra bevezetése csoportjainkba és gyakorlati alkalmazása

A Boldogságóra program tíz egymásra épülő témából áll, melyek fokról-fokra ismertetik meg a boldogság különböző összetevőit, feltételeit az óvodás korú gyermekekkel.

A program témái a következők:

1. Hála gyakorlása
2. Az optimizmus gyakorlása

3. Társas kapcsolatok ápolása
4. Jó cselekedetek gyakorlása
5. Elköteleződés a cél mellett
6. Megküzdési stratégiák
7. Apró örömök, élvezetek
8. Megbocsátás gyakorlása
9. Testmozgás
10. Fenntartható boldogság

A Boldogság foglalkozások továbbfejlesztik és színesítik pedagógiai munkánkat; a gyerekek által megélt pozitív magatartásformák, érzelmi telítettség-intelligencia, barátságok, jókívánságok, szimbolikus-dramatikus játékok, egészséges önbizalom, „én” tudat és sok-sok humorral átszőtt örömforrás!

Felhasznált szakirodalom:

Perlai Rezsőné: Gyermekeink szeretetigénye 2001

Perlai Rezsőné: Mindig tudod, hogyan érez gyermeked?

Gondolatok a gyermeki érzelmek alakulásáról, Fabula BT. 2002.

8. ZÖLD ÓVODA PROGRAM

Intézményünk Csemetekert Óvodája 2019-ben, második alkalommal, Margaréta Óvodája harmadik alkalommal nyerte el a *Zöld Óvoda* címet. Szákszorszép Óvodánk pedig *Örökös Zöld Óvoda* cím birtokosa. Mindhárom óvodánk *Madárbarát Óvoda* címmel is büszkélkedik. (2019.)

Alapelvünk: a tágabb és szűkebb környezetünk közvetlen tapasztalati úton történő megismerése, mely megalapozza a környezettudatos viselkedést, környezet iránti tiszteletet.

Gyermekképünk: olyan gyermek, aki kiegyensúlyozott, tele van élményekkel. Olyan gyermek nevelése, aki képes rácsodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó szépre és jóra. Intézményünk pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Kiemelt szakmai feladatunk a szülőföld szeretetére nevelés, helyi hagyományok ápolása. Arra törekszünk, hogy tudjanak rácsodálkozni a természet kincseire, növényeire, állatokra, s ezáltal alakuljon ki bennük a természet tisztelete...szeressék, óvják, védjék! Szívügyünknek tartjuk, hogy gyermekeink megismerjék elsősorban lakóhelyünk természeti értékeit, majd később a tágabb környezetüket is. Folyamatos felfedeztetésekkel, közvetlen tapasztalatszerzésekkel mutatjuk meg nekik, milyen gyönyörű helyen élünk.

Óvodai életünket átszövő rendszeres környezettudatos „zöld” tevékenységeink, programjaink, ünnepeink, jeles napjaink:

- *Szüreti Mulatság:* helyszíne a Szákszorszép Óvoda, résztvevői: intézményünk nagycsoportosai és a Szákszorszép Óvoda valamennyi gyermeke, meghívott első osztályosok rendszeresen minden szeptember utolsó hetében. (óvoda-iskola átmenet) A gyerekek közvetlenül átérték a szüreti hagyományokat: szőlőpréselés, mustkóstolás, szüreti eszközök, népviselet, szüreti játékok, hagyományok, dramatikus jelenetek, táncbáz.
- *Takarítási Világnaphoz kapcsolódóan: Hulladékgyűjtés* (papír, műanyag) a családok bevonásával
- *Állatok Világnapjához* kapcsolódó programok október első hetében: kirándulás helyi gazdaság, tanya, baromfiudvar, állatmenhely felkeresése. Házi kedvencek, kisebb otthon tartott állatok bemutatása az óvodában.

- *Európai Mézes Reggeli*: Csatlakoztunk a Országos Magyar Méhészeti Egyesület és a Földművelésügyi Minisztérium által kezdeményezett Európai Mézes Reggeli programhoz, amelyet országszerte november harmadik hetében tartanak. Helyi méhészek közreműködésével és támogatásával ezen a délelőttön minden óvodásunk mézet reggelizik, ismerkedik a méhek életével és a méhészek munkájával.
Célunk: a magyar méz népszerűsítése, mézfogyasztás fontosságának hangsúlyozzuk a gyerekeken keresztül a családok felé. A helyi méhészeknek köszönhetően egész évben lehetőségünk van a rendszeres mézfogyasztásra (gyógyteák ízesítése, karácsonyi mézeskalács)
- Novemberben kapcsolódunk az *Európai Hulladékcsökkentési Hét* felhíváshoz. Hulladékok szelektálása, újrahasznosítása valósul meg a csoportokban játékos formában. A hulladékból újrahasznosított tárgyakból kiállítást rendezünk be óvodánk folyosóján. A játékok újrajátszásával és gyakorlásával természetessé vált bennük a szelektív hulladékgyűjtés. Felismerik a különböző hulladékfajtákat. Az újrapiapír kifejezést és annak gyakorlati megvalósulását nap mint nap gyakorolják. Törekednek a takarékosagra.
- Hagyományos adventi ünnepkörhöz kapcsolódó jeles napok, ünnepek: Mikulásvárás, Luca-napi hagyományok, Adventi kézműves játszóház (a családok bevonásával) Karácsonyi ünnepség a csoportokban és a Művelődési Házban, a nagycsoportosok ünnepi műsora a szülők és a nyugdíjas óvodapedagógusok és meghívott vendégek részére. Ünnepvárás öröme a közösen átélt élményeken keresztül, érzelmi nevelés.
- Barangolások a téli természetben, madáretetés
- Február 2. *Gyertyaszentelőhöz kapcsolódó népi megfigyelések és Maci nap*. Ismerkedés a medvék életével, közös játék, élmények felidézése és újra átélése.
- Farsang: hagyományos farsangi multság a csoportokban, hagyományok felelevenítése, népi rigmusok, csúfolók, maskarába bújás.
- Februárban nagycsoportos tehetségígéretes gyermekeinkkel veszünk részt a Kis Bálint Általános Iskola által szervezett „*Iciri-Piciri*” meseillusztrációs és mesemondó versenyen. Megvalósul az értékek közvetítése és az óvoda-iskola átmenet erősítése
- *Március 15. Nemzeti Ünnepünkön* közös séta az emlékműhöz, nemzeti identitástudat, hazaszeretet. Kézműves tevékenységeken keresztül (zászlókészítés, kokárdahajtogatás, címer) Megismerik a magyar jelképeket, hagyományos katonai indulókat, huszárviseleteket.
- *Március 22. A Víz Világnapja*: egy hetes projekt keretében megvalósuló programsorozat a csoportokban. A vízzel, mint őselemmel ismerkednek, kísérleteznek vizsgálódnak, játszanak. Kihasználva városunk természeti adottságait és lehetőségeit, kísértelünk a Hantосkerti termálkúthoz és felfedezzük közös kincsünket, a termálvizet. A Hármас Körös Hantосkerti holtágánál pedig annak élővilágát figyeljük meg.
- *Húsvéti Ünnepkörhöz* kapcsolódódó programok: népi hagyományokat elevenítjük fel (tojáskeresés, locsolkodás, tojásfa állítása az óvoda épülete előtt) Húsvéti kézműves játszóház: tojásdíszítés, húsvéti koszorúk, jelképek, hagyományok
- *Április 22. A Föld napján* beültetjük kiskertjeinket, balkonjainkat, Az „Egy gyerek, egy palánta” felhívásunkra reagálva minden gyermek egy-egy növényvel díszíteti kiskertjeinket. Megvalósul környezetünk szépítése, amellyel fejlődik az együttműködési készségük, esztétikai érzékük. Kialakul a Föld iránti elkötelezettségük a természet erőforrásainak kímélete, a természet törvényeivel összhangban való magatartás és környezetért felelős életvitel.

- Május első hetében az *édesanyák, nagymamák felköszöntése*. A család-óvoda közötti kapcsolatrendszer egyik fontos eseményén a szülők tiszteletére, megbecsülésére neveljük a gyerekeket.
- *Május 10. Madarak és Fák napja*: kirándulás a helyi ligetekbe, ahol végig járjuk a több mint 1000 méteres tanösvényt és lombkorona sétányt, közvetlen élményeken keresztül megismerve az erdők, ligetek szintjeinek sajátos élővilágát. A 15 méter magas kilátó üveg kilépőjéről tekintünk rá a ligetre és annak környezetére. Törekszünk a helyi értékekre való rácsodálkoztatás és felfedeztetés örömére.
- Május utolsó hétvégéjén: *Évzáró és nagycsoportosok búcsúztatása*: szülők, családok, meghívott vendégek, leendő első osztályos tanítók. Évről-évre olyan ünnepi műsort állítunk össze, amely a hagyományörzésre, értékközvetítésre és környezettudatosságra épít. Család-óvoda érzelmi kötődés erősödött. Az ünnepi hangulat megteremtése megkívánja az ehhez illő viselkedésnormák elsajátítását.
- *Gyermeknap: Gyermekek „Motoros felvonulása”* (játékmotor, roller, futóbicikli) a városban (minden gyermek) Tudatosan a mozgásra és egészséges életmódra ösztönözzük őket.
- *Erdei Óvoda* program: minősített Erdei iskola és Óvoda a Hármaskörös Templom zuga holtágánál kerül megrendezésre. Június első hetében szervezzük meg nagycsoportosaink részére, lehetőségeink szerint 2-3 napban. A természettel való közvetlen tapasztalatszerzésekkel észrevétlenül fedeznek fel összefüggéseket, amelyben olyan viselkedésformák alapozódnak meg, amelyek meghatározzák a természettel és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus együttélést. Felfedező, változatos, örömteli tevékenységek során megtanulják a másokkal való együttműködést, közösségben való boldogulást. A program tervezése során hangsúlyosan jelenik meg a hátránycsökkentés lehetősége.
- Csatlakozás az országos TESZEDD! önkéntes akcióhoz a középső- és nagycsoportos gyermekek és szüleik bevonásával.
- Csatlakozás az Európai Mobilitás Hét programjaihoz - Autómentes nap, Városi rendezvény: közös futás, kerékpározás, sportolási lehetőségek, játékszigetek, egészségmegőrzés: középső- nagycsoport és érdeklődő szülők. Városunkban kiemelkedően népszerű a kerékpáros közlekedés. Feladatunk ennek további népszerűsítése a gyerekek körében is.
- Csatlakozás az „Életjelek” országos felhíváshoz, amely célja: Natura 2000 terület felfedezése az interneten és a valóságban. Óvodáinktól egy kényelmes sétával is eljuthatunk a Hármaskörös folyó árterébe, mely NATURA 2000 terület
- Folyamatos kapcsolattartás a helyi idősök otthonaival: közös programok, ünnepek

9. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése

*"A gyerekek olyanok, mint a pillangó a szélben, egyesek magasabbra szállnak,
mint mások, de mindegyikük a legjobb tudása szerint repül.
Miért hasonlítanak hát össze őket?
Mindegyik más. Mindegyik különleges. Mindegyik gyönyörű!"*

Nevelőtestületünk, a fenntartó önkormányzattal egyetértésben, fontos feladatának tekinti a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek óvodai ellátását.

Az alapidokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, így nevelő munkánkban a különleges bánásmódot igénylő gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk

A 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról szerint

Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek:

- Különleges bánásmódot igénylő gyermekek
- Sajátos nevelési igényű gyermekek
- Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek
- Kiemelten tehetséges gyermekek
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

Folyamatosan nő azon gyermekek száma, akik kiemelt figyelmet igényelnek és az óvodapedagógusok kompetencia határainak kiszélesítése elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy sikeresen megvalósítható legyen az átlagtól eltérő gyermekek fejlesztése.

Befogadó intézményként az inklúzió, integráció, az egyenlő hozzáférés kiemelt jelentőséggel bír. Az eltérő fejlettségű gyermekeknek minden helyzetben joguk van más ütemben haladni.

Az óvodai csoportéletet minden esetben úgy szervezzük meg, hogy minden benne lévő gyerek és felnőtt jogait tiszteletben tartjuk, szükségleteit ki tudjuk elégíteni, és fejlődésüket elő tudjuk segíteni.

Ez egyaránt vonatkozik a sajátos nevelési igényű gyerekekre, a tehetségesekre, az „átlag” gyerekekre, a szülőkre és a csoportban dolgozókra.

Nem a felzárkóztatás a lényeg, hanem a lehetőség a saját ütemüknek megfelelő fejlődésükre.

Az, hogy milyen típusú problémával küzdő gyerekeket vállalhatunk fel, az óvoda Alapító okiratában a fenntartó által kerül meghatározásra. Minden esetben alaposan meg kell ismerni a problémát, annak súlyosságát, magát a gyermeket és a szülőt. Meg kell tudni, hogy milyen típusú speciális fejlesztésekre, feltételekre (személyi és tárgyi) van szükség ahhoz, hogy a gyermek optimális fejlődése valóban biztosítva legyen. Csak e feltételek biztosítása mellett vállalhatjuk az integrálást.

A sajátos nevelési igényű gyerekek megfelelő csoportba való felvételét az intézményvezető dönti el az óvodapedagógusok képesítésének és azonos teherviselésének figyelembe vételével. A döntés előtt mindenképpen tájékozódnia kell az adott csoport tolerancia szintjéről, a benne lévő gyerekek és felnőttek nyitottságáról, a közösség fejlettségi szintjéről.

Minden sajátos nevelésű igényű gyerek integrálásának vállalása során tisztában kell lenni azzal a ténnyel, hogy nemcsak a gyermek integrálására, szükségleteinek kielégítésére és fejlesztésére vállalkozunk, hanem a szülők segítésére is, ami sok türelmet, tapintatot, kitartást és újabb együttműködési lehetőség felajánlását igényli. Megtapasztaltuk, hogy a problémákkal küzdő gyermekek nevelése sok feszültséggel, felfokozott érzelmekkel és nagyfokú érzékenységgel is együtt járó feladat, melyre nem minden szülő felkészült. Ehhez segítséget várnak és segítséget is nyújtunk számukra.

9.1. Sajátos nevelési igényű gyermekek

Sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum

zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Kistérségi Óvodáinkban ellátjuk

a) enyhe fokú mozgásszervi, érzékszervi (látás-, hallássérült) fogyatékossgal

b) enyhe és közép súlyos beszéd fogyatékossgal

c) a fentiek közül több enyhe fokú fogyatékossgal együttes előfordulása esetén halmozott fogyatékossgal

d) egyéb enyhe fokú pszichés fejlődési zavarral, tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral,

e) autizmus spektrum zavarral,

kivéve a pervazív fejlődési zavarokkal küzdő, a többi gyermekkel együtt, integráltan nevelhető gyermekeket.

A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének, fejlesztésének feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg.

A komplex feltételrendszer legfontosabb tényezője az óvodai integrált nevelésben az óvodapedagógus személyisége; elfogadjuk az egyéni különbségeket, alkalmazkodunk a gyermekek eltérő képességeihez, viselkedéséhez.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

9.1.1 A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

Az óvodai nevelés során a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Célunk:

- Esélyegyenlőség biztosításával és az inkluzív nevelés szemléletével a sajátos nevelési igényű gyermekek önállóságának, alkalmazkodó képességének, együttműködésének fejlesztése integrált óvodai csoportban.
- A gyermekek esélyegyenlőségének, életminőségének javítása, fogyatékossgból eredő hátrányok csökkentése.

Feladatunk:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés-specifikus fejlesztése, illetve a képességeket- és készségeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése szakemberek segítségével.
- Interperszonális kapcsolatok, szociális kompetenciák alakítása, fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megfelelő ismeretekkel rendelkezünk az óvodai csoportba járó gyermek sajátos nevelési igényeiről, fejlesztési lehetőségeiről, szakmai tudásunkat folyamatosan bővítjük.

- Elkötelezettek vagyunk a sajátos nevelési igényű gyermekek életminőségének javítása, hátrányai csökkentése iránt.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőséget elfogadó környezet biztosítunk, s elősegítjük a sikeres beilleszkedést a gyermekközösségben.
- A meglévő alapokra építve tervezzük a gyermekek differenciált, egyéni fejlesztését, így fejlesztjük a sajátos nevelési igényű gyermekek kommunikációs készségét, részképességeit, önállóságukat, alkalmazkodó képességüket, együttműködésüket.
- A fejlesztést a gyógypedagógiai, orvosi, pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslatára, illetve a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatára építjük.
- A gyermek terhelhetőségénél figyelembe vesszük a sérülés jellegének, súlyosságának mértékét, adott fizikai állapotát.
- A sajátos nevelési igényű gyermekeknél kiemelten kezeljük a mindennapok folyamán az egyéni bánásmód elvét.
- Megteremtjük az adekvát játék- és eszközhasználat feltételeit.
- A fejlesztés tervezésekor figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztési ütemét, a sérülés jellegét, súlyosságát.
- Kapcsolatot tartunk és együttműködünk a segítő szakemberekkel.
- Szükség szerint igénybe vesszük a pedagógiai asszisztens segítségét.
- A fejlesztési cél érdekében koordináljuk a pedagógiai asszisztens és dajka munkáját.
- Segítően együttműködünk a szülőkkel.

Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének várható eredménye:

- Pedagógiai munkánk hatására a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, együttműködés, sajátos vonásuknak megfelelően a közösség tagjává válnak.
- Az egyéni bánásmód következtében jellegzetessé válhatnak a rejtett vonások, és személyiségük egyedi színeivel tehetik változatossá a közösség életét.
- A gyerekek képessé válnak a társaikkal való együttműködésre (szociális alkalmasság), igényeik, szükségleteik közvetítésére, megértésére.
- A befogadó csoport tagjai elfogadják a különbözőséget, megkönnyítik sérült társaik, beilleszkedését azáltal, hogy pozitív magatartási minták mutatkoznak meg viselkedésükben.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek állapotában mérhető javulás tapasztalható, amely növeli az esélyegyenlőség javításának esélyeit.
- A szülők viszonyulásában megjelennek az empatikus vonások a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik iránt.

9.2 Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermekek

Beilleszkedési, tanulási, magatartási zavarral küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alul teljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,

fejlesztő foglalkoztatásra jogosult, a szakértői vélemény alapján egyéni, vagy mikrocsoportos foglalkoztatás keretében.

A fenti problémákkal küzdő gyermekek vizsgálatát és szakvéleményezését a Pedagógiai szakszolgálat szakemberei készítik el. Intézményünk a szakvéleményben megfogalmazott feladatok alapján végzi a problémás gyermekek fejlesztését integrált óvodai csoportokban.

Célunk:

- Támogató óvodai környezet kialakításával a beilleszkedés, szocializáció segítése.
- Az egyénre jellemző pozitív tulajdonságokra építve a személyiség komplex fejlesztése.

Feladatunk:

- Megfelelő pedagógiai attitűd kialakítása.
- A BTMN-es gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának, együttműködésének életkorukhoz mért fejlesztése.
- A gyermekek egyenetlen fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált foglalkozás.
- A sajátos tendenciát mutató személyiség fejlődésének figyelembevételével, a gyermekek közösségbe történő integrálása.
- Társas kapcsolataik kialakításának, magatartásszabályozási hiányosságainak csökkentése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Biztosítjuk a BTMN-es gyermekek szakszerű ellátását.
- Szakértői szakvéleményeket áttekintjük, megismerjük a speciális fejlesztési tevékenységeket.
- Együttműködünk a fejlesztő pedagógussal, külső szakemberekkel.
- Szakvélemény alapján egyénre szabott fejlesztési tervet készítünk a „Fejlődésem lépései” c. dokumentációban, amelyben hangsúlyos a szociális kompetenciák fejlesztése.
- Pedagógiai, nevelő munkánkban érvényesítjük, hogy a gyermekek közötti különbségek, az eltérő fejlettségi szint, a feladatmegoldásokban megjelenő teljesítménykülönbség természetes jelenség! Egyéni különbségek kezelésére alkalmas módszereket, eljárásokat alkalmazunk.
- Elősegítjük, hogy minden gyermek tűnjön ki valamiben, elvünk, hogy minden gyermekre érvényes a rá jellemző pozitív megnyilvánulás. Sokszori ösztönzéssel esélyt adunk a továbblépésre.
- A fejlesztési cél érdekében a pedagógiai asszisztens és dajka munkáját koordináljuk.
- A szülő-pedagógus partneri viszony kiépítése érdekében, felkészítjük, segítjük a szülőket és folyamatos tájékoztatást adunk a fejlődés, fejlesztés előrehaladásáról.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelésének várható eredménye:

- Az integrált nevelés eredményeként a gyermekek váljanak képessé a közösségbe való beilleszkedésre, együttműködésre; közösségen belül megtalálják helyüket, társaik elfogadják őket.

- Képesse válnak a környezetükben állandó, adaptív viselkedésre és indulataik szabályozására, a figyelem összpontosításra.
- Alakuljanak ki a sikeres iskolai alkalmassághoz szükséges személyiségtulajdonságai, készségei, képességei.

9.3. A kiemelten tehetséges gyermekek

A köznevelési törvény szerint kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános, vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

Az óvodás korú kisgyermekeknél tehetségről még nem beszélhetünk, inkább a tehetségre utaló jegyekről, tehetséggyanúról, tehetségígéretekről. Az óvodáskor nagyon erősen szenzitív korszak, a tehetséggondozás már ekkor fontos, egészében véve azonban az óvodáskor a tehetségfejlesztés „alapozó” korszakának tekinthető.

Bizonyos kiemelkedő speciális képességeket már ebben a korban is megfigyelhetünk, például a zene, matematika, vizuális, mozgás területén. A tehetség-ígérek felfedezése és fejlesztése igazi kihívás számunkra, így fontos feladatunk, hogy felismerjük a gyermekekben rejlő tehetségre utaló jegyeket és egyénre szabott módon foglalkozunk a tehetség-ígéretes gyermekekkel gazdagító program keretében.

Az óvodai élet nagy előnye, hogy olyan természetes, érzélem gazdag közeg, amelyben a gyermekek különböző tevékenységekben kaphatnak lehetőséget önmaguk kipróbálására, ezért sokféle helyzetben, szerepben tudjuk őket megfigyelni, fejleszteni. Minden helyzetben, több fokozatban, minőségben tervezünk, hogy a gyermekek megkapják a választás lehetőségét.

Óvodáinkban a tehetséggondozás a mindennapi óvodai élet során valósul meg a gazdagítás módszerével, a lehetőségek és nézőpontok kitágításával hatékonyan mozgósítva a gyermekek motivációját.

Az óvodában a tehetséges gyermekek fejlesztése történhet az óvodai csoportban, illetve „tehetséggondozó” foglalkozásokon. Az óvodai csoportban a tehetségfejlesztés a mindennapi játékos, cselekvéses helyzetekben valósul meg, a gyerekek szabadon dönthetnek, hogy részt vesznek-e a felkínált tevékenységben. Ezek a foglalkozások hozzájárulnak az óvodás gyermek személyiségének alakulásához, amelyet az érzelmi biztonságot nyújtó támogató környezet és az óvodapedagógus személyisége is pozitívan befolyásol. Fontos, hogy minden gyermek esetében megtaláljuk a számára legmegfelelőbb utat a fejlődéséhez, és észrevegyük azokat a tevékenységeket, amelyekben legjobban érzik magukat. Folyamatosan figyelemmel kísérjük érdeklődésüket, kérdéseiket, problémahelyzetekre való reakcióikat és ezek alapján határozzuk meg, hogy hogyan, milyen eszközökkel, módszerekkel tudjuk őket segíteni azon az úton, amelynek végén „tehetséges” emberként működhetnek a világban.

A tehetségígéretes kisgyermekek korai jellemzői:

- Meglepő pontosságú, illetve részletességű hosszú- és rövidtávú memória jellemzi őket.
- Az átlagnál sokkal hosszabb ideig képesek egy dologra figyelni.
- Gyorsan kialakuló, változatos és gazdag szókinccsel, fejlett képzelőerővel rendelkeznek, amely megnyilvánulhat korai szerepjátékokban.
- Kitartóak, erős belső motivációval rendelkeznek, szeretnek gondolkodni – absztrakt gondolkodás, amely főleg nyelvi készségekben kiemelkedő.

- Mindent kipróbálnak, bemozognak a számukra megnyílt teret.
- Problémamegoldó képességük, kreatív gondolkodásuk korán megmutatkozik, ötletesek, mernek új dolgokat kezdeményezni.
- Nyitottak, kíváncsiak, igénylik az élménygazdag tevékenységet, kihívásokat.
- Korai alkotótevékenységekben kimagaslóan teljesítenek, jellemző a korai figuratív rajzolás.
- Kiemelkedő matematikai készségekkel rendelkeznek.
- Szenvedélyesen érdeklődnek a külvilág, az emberek, a tárgyak, természeti jelenségek, zene, gépek működése stb. irányában; már másfél-két évesen rengeteget kérdeznek, okokat és összefüggéseket próbálnak találni.
- Fejlett a koordinációs és finommotoros mozgásuk.
- Zenei képességű fejlettségük kimagasló.
- Idegrendszerük érzékeny, reaktív, de kiegyensúlyozott, észreveszik a környezetükben lévő változásokat.

Célunk:

A gyermekekben rejlő tehetség és megjelenési formáinak felismerése, a tehetségígéretes gyermek fejlődésének elősegítése, támogatása, személyiségük optimális fejlesztése.

Feladatunk:

- Kiegyensúlyozott, elfogadó, támogató, szeretetteljes óvodai légkör megteremtése.
- A kiemelt képességű gyermekek sokoldalú kibontakoztatása változatos, sokszínű tevékenységeken keresztül.
- Kellő motiválás, a motiváltság ébren tartása, egyéni elképzelések, ötletek megvalósításának támogatása (differenciálás, kreativitás fejlesztése),
- A tehetség ígéretes gyermekek erős oldalának fejlesztése, s az erős oldal mellett a gyenge területek erősítése.
- Feltöltődés, lazítás, pihenés lehetőségének biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Hisszük, minden gyermek tehetséges valamiben!
- Folyamatos megfigyeléssel a kiemelkedő képességű, kreatív gyermekek felfedezése, komplex személyiségfejlesztése, gondozása, élményekben gazdag óvodai tevékenységeken keresztül.
- Tiszteletben tartjuk a tehetség ígéretes gyermekek egyéni értékeit, figyelembe vesszük speciális képességeiket, elfogadjuk személyiségbeli különbségeiket.
- Elfogadó, személyiségfejlődést segítő légkört teremtünk.
- A fejlődés feltételeinek biztosítása (eszköz, anyag, hely, idő), és egyéb speciális szükségletek kielégítése.
- A tehetség-hajlamot mutató gyermekek gondozása saját csoportjukon belül, integrált formában, a differenciálás gyakorlatával.
- Egyéni képességek fejlesztése, óvodai csoportjainkban a napi tevékenységbe ágyazva, illetve kiscsoportos kreativitást fejlesztő „tehetséggondozó” foglalkozások keretében Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése, különbségük elfogadása.

- A gyermekekben rejlő lehetőségek kibontakoztatása, tovább erősítése, olyan munkaformák kidolgozása, melyek során képessé válnak az együttműködésre, az összedolgozásra.
- Kiemelt figyelemmel fordulunk a szociokulturálisan hátrányos helyzetű, etnikai kisebbséghez tartozó tehetségígéretek felé.
- Támogatjuk, erősítjük a tehetséges gyermekek erős „oldalait, ill. az esetleges gyenge „területeket” kiegyenlítjük.
- Lehetőséget teremtünk a tehetségígéretes gyermekek számára óvodában és óvodán kívüli megmutatkozásra.
- Figyelembe vesszük a szülői tapasztalatokat, véleményeket és folyamatosan tájékoztatjuk a szülőket a gyermek fejlődéséről, javaslatokat, lehetőségeket ajánlunk fel.

A kiemelten tehetséges gyermekek nevelésének várható eredménye:

- A gyermekek megismerik adottságaikat, képességeiket, egyéni értékeiket, motivációikat.
- Fejlődik kiemelkedő képességük, manipulációs készségük, problémamegoldó képességük, esztétikai érzékenységük.
- Alkotókedvük fokozódik, kreativitásuk, képzeletük gazdagodik.
- Társas kapcsolataikban kiegyensúlyozottak, társaik elismerik, önismeretük pozitív.
- A tehetségesnek vélt gyerekek nyitottak, bátran képesek kifejezésre juttatni egyéni ötleteiket, törekvéseiket, elképzeléseiket, fantáziájukat, kreativitásukat.

10. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az egyenlő bánásmód követelményeinek érvényesülését a pedagógiai folyamat egészére jogszabályok írják elő. Az esélyegyenlőségi jogszabályok betartása, a hátránykompenzációs folyamat megvalósítása az oktatás valamennyi résztvevőjének aktív közreműködését igényli.

A gyerekek jogainak és érdekeinek védelme az óvoda minden dolgozójának feladata és kötelessége.

A hátrányos helyzet „igen tág kategória: egészségügyi, szociális, családszerkezeti, etnikai, kulturális és pszichés vonatkozásai is lehetnek.” Hátrányos helyzet alakulhat ki pl. a szülők válása, a család anyagi és egészségügyi állapota, erkölcsi helyzete és életvitele, értékrendje, család lakhelye, környezete, anyagi nehézségek, ingerszegény környezet, elhanyagoló bánásmód miatt.

Hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- A szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony iskolai végzettsége ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről vagy családba fogadó gyámról - önkéntes nyilatkozata alapján - megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik.
- A szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága, ha a gyermeket nevelő szülők bármelyikéről vagy a családba fogadó gyámról megállapítható, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor az Szt. 33. §-a szerinti aktív korúak ellátására jogosult vagy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy.

- A gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.
- A gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.

Halmazottan hátrányos helyzetű az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében a fenti három pontban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll.

Valamint továbbá:

- A nevelésbe vett gyermek.
- Az utógondozói ellátásban részesülő és tanulói vagy hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt.

Feladatunk:

- Az adaptív differenciálás alkalmazása, az egyéni képességek figyelembevétele, hogy óvodáskor végére minél magasabb szintű önmegvalósításra, önérvényesítésre legyenek képesek.

Célunk:

- Az adaptív differenciálás által esélyteremtés, hogy hátrányos helyzetükből fakadó eltérő adottságaikat figyelembe véve, fejlettségi szintjüket egyéni bánásmóddal a lehetséges legnagyobb mértékben fejlesztjük, környezeti hátrányaikból adódó nehézségeiket pedig csökkentjük.
- A hátrányos és halmazottan hátrányos gyermekek életésélyeinek javítása érdekében, koordináló, segítő tevékenység alakuljon ki a csoport óvónői és a szülők között. Ezáltal azt szeretnénk elérni, hogy alakuljon ki biztonságérzetük, stabil helyük a szűkebb, tágabb környezetükben egyaránt.
- Tudják elfogadtatni magukat a közösséggel, a csoportnormákhoz, saját képességeikhez mértén tudjanak alkalmazkodni.
- Tehetségüket bátran vállalják fel, éljenek vele, bátran nyilvánuljanak meg a külvilág felé.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Megismerjük a gyermekek szociális családi hátterét.
- Korszerű óvodapedagógiai módszereket alkalmazunk.
- Hátrányos, halmazottan hátrányos helyzetet jelezzük a gyermekvédelmi felelősnek.
- A hiánzzással kapcsolatos törvényi előírásokat ismertetjük és betartatjuk.
- Megértő befogadó légkör teremtünk, ezzel is segítjük a csoporton belüli egyéni fejlesztésre alapuló differenciálást.
- Nagyfokú pedagógiai tapintattal elfogadtatjuk a sajátos törődést szülőkkel, gyermekekkel.
- Tájékoztatjuk a szülőket az igénybe vehető segélyekről, támogatási lehetőségekről.

- Szociális ellátórendszerrel aktívan együttműködünk.
- A szülőkkel személyes kapcsolatot alakítunk ki, rendszeres tájékoztatást adunk a gyermekek fejlődéséről.

10.1 GYERMEKVÉDELMI MUNKA

A gyermekvédelmi munka fázisai, kompetencia szintek a gyermekvédelem területén:

1. szint: Az óvodapedagógusok:

Az óvónőknek elsőként adódik alkalmuk

- a gyermekek és a szülők jelzéseinek fogadására,
- a hátrányos vagy veszélyeztetett helyzet felfedezésére,
- jelzés a gyermekvédelmi felelősnek,
- az ebbe körbe tartozó gyermekek személyiségéhez illeszkedő differenciált és egyéni fejlesztésre.

2. szint: Gyermekvédelmi felelősök:

- a pedagógusoktól beérkező információk gyűjtése,
- az óvodavezető informálása, jelzőrendszeri kapcsolattartás
- közös konzultáció a csoport óvónői, az óvodavezető és a gyermekvédelmi felelős bevonásával,
- kapcsolatfelvétel a szülővel: a probléma megbeszélése, segítségnyújtás felajánlása,- esetjelzés a Gyermekjóléti szolgálat felé,
- egyéni feladatterv készítése, nevelési feladatok, módszerek, a segítségnyújtás lehetséges formáinak meghatározása,
- nyomon követés.

3. szint: Óvodavezető:

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- A gyermekek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítése, és ennek ellenőrzése.

A veszélyeztetett nyilvántartásba vétel szempontjai:

- súlyos anyagi nehézséghez kapcsolódó elhanyagoló nevelés, testi-lelki bántalmazás
- erkölcstelen családi környezet, italozó szülők, bűnöző családi helyzet
- egészségügyi okok: súlyos érzékszervi károsodás, súlyos tartós betegség

A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció, a segítségnyújtás jelenti, amelyre a humánus, a megértés, a támaszkodás, a szeretetpótlás jellemző.

Szociális segítő:

2018. szeptember 1-től a Gyvt. 40/A. § (2) ag) pontja értelmében a Család- és Gyermekjóléti központ az általános szolgáltatási feladatain túl a gyermek családban nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a gyermek igényeinek és szükségleteinek megfelelő önálló egyéni és csoportos speciális szolgáltatásokat, programokat nyújt, amelynek keretében óvodai szociális segítő tevékenységet biztosít. Az óvodai szociális segítő szolgáltatás a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése érdekében a

szociális segítő munka eszközeivel támogatást nyújt a köznevelési intézménybe járó gyermeknek, a gyermek családjának és a köznevelési intézmény pedagógusainak.

Az óvodai szociális segítő csoportos és közösségi munkát végez, valamint gyermek –és ifjúságvédelmi feladatokat lát el.

Az óvodai szociális segítő ezeket a tevékenységeket saját kompetenciájának - végzettség, szakképesítés - mértékében az óvodáinkban megjelenő szükségletek alapján nyújtja, illetve szakemberek bevonásával biztosítja.

11. Az óvoda egészségvédő programja - Egészségfejlesztési program

Az egészség védelme és karbantartása, az egészséges életmód tanítható, fejleszthető. Óvodáskorban, de már a korai fejlesztés területein is, az egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van.

A program elkészítésének célja az, hogy az intézmény használói köréhez, a helyi adottságokhoz igazodva megfogalmazzuk a korszerű egészségnevelés céljait és feladatait, mely iránt mindannyian elkötelezettek vagyunk és felelősséggel vállaljuk.

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az óvodáinkban eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, az intézmények mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az óvodáinkban folyó teljes körű egészségfejlesztés során figyelembe vesszük a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, amely beépül a pedagógiai munkába.

A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok az alábbi területekre terjednek ki:

Egészséges táplálkozás

Feladataink:

- ✓ Kulturált étkezési körülmények biztosítása.
- ✓ Óvodai napirend keretében az óvónők a dajkákkal együttműködve ismertetik meg a gyermekeket új ízekkel, addig ismeretlen étel-és italféleségekkel.
- ✓ Az étkezést örömtelivé tenni, jó hangulatot teremteni az ételek elfogyasztásához.
- ✓ Intenzív rágásra ösztönözni.
- ✓ Folyadék folyamatos biztosítása.
- ✓ Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatával ismertetjük meg a gyermekeket.
- ✓ Fokozottan ügyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.
- ✓ A szülőkkel, támogatókkal közösen gyümölcs- és zöldség-napok szervezése.
- ✓ Tanácsadás a szülőknek (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki.
- ✓ Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében játékos alkalmakat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. saláta készítés, tízórai összeállítás).
- ✓ Sokoldalú tapasztalatszerzés a zöldségek és gyümölcsök hasznosságáról, egészséges tulajdonságairól

Mindennapi mozgás, testmozgás

- ✓ A gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró-ellenálló- és alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket.

- ✓ Az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás).
- ✓ Minél több alkalom biztosítsa a szabad mozgásra, mivel ez gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgás-tevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.
- ✓ A mozgásos tevékenységet, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez méretezzük.
- ✓ Irányított mozgásos játékokat szervezése korosztálynak megfelelően heti rendszerességgel, különböző időkerettel.
- ✓ Edzési lehetőség biztosítása a környezet, levegő, nap kihasználásával. Időjárástól függően napi 1-3 órát. A nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn való tartózkodásra törekvés (kivétel az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak). Az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében.
- ✓ A mozgás utáni regenerálódás biztosítsa.
- ✓ Szülők bevonása a mozgásos programokba.

Testi és lelki egészség fejlesztése, magatartási problémák kezelése

A testi, lelki mentális egészség fejlesztésének célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogassa a gyermekek környezetéhez történő alkalmazkodást, és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

A pszichohigiénés egészségfejlesztés területei

- ✓ Egészséges életvezetés

Az egészséges életvezetés óvodai tartalma az egészséges életmód szabályainak megtartását, a társas kapcsolatok zavarainak megelőzését, a korai prevenciót és az egészségtelen szokások korrekcióját jelenti.

Célunk, megóvni a gyermeket az idegrendszerére ható káros hatásoktól.

Feladatunk az egészséges személyiségfejlődés biztosítása a gyermek idegrendszerének és lelki életének megóvása a káros hatásoktól, az idegrendszeri-pszichés túlterheléstől, kimerültségtől.

Feladataink:

Óvodai napirendünk kialakításánál minden esetben arra törekszünk, hogy biztosítsa a folyamatosságot, ugyanakkor rugalmas legyen. A napirend egyes tevékenységei biztosítják a gyermekek számára a cselekvés és a pihenés lehetőségét. A rendszeresen visszatérő és ismétlődő tevékenységek érzelmi biztonságot jelentenek a gyermekek számára.

Törekszünk a kiegyensúlyozott társas kapcsolatok kiépítésére és megőrzésére, az antiszociális viselkedésmódokat igyekszünk megelőzni és kirekeszteni (düh, harag, agresszió).

- ✓ Stresszkezelés

A stressz a szervezetnek a külső ingerekhez való alkalmazkodó képessége, amely véges és kimeríthető. Elhárításának fontossága a károsodást előidéző, idegrendszert megterhelő, viselkedési zavarokat, pszichoszomatikus panaszokat okozó hatások elhárításában rejlik.

Célunk az idegrendszeri,- lelki egészségvédelem.

Feladatunk a stresszhelyzetek kiküszöbölése a stressz - hatások és helyzetek elkerülésével, illetve a stressz- hatások kompenzációja.

Feladataink:

Törekszünk arra, hogy az óvoda külső és belső terei biztonságot sugározzanak, berendezési tárgyai a gyerekek méretéhez igazodjanak. Igyekszünk kizárni minden zavaró ingert, mint a folyamatos erős zajforrás, vibráló fény. Napirendünk minden esetben biztosítja a

rendszerességet és a rugalmasságot. Kerüljük a sürgetést és a várakozást. A konfliktusokat igyekszünk csökkenteni, a szabályok következetes betartásával, kizárjuk a megkülönböztetést és az agressziót. Nevelési elveink között kiemelt szerepet kap a beszélgetés, meghallgatás, személyre szóló figyelem.

✓ **Égészségre káros szokások megelőzése**

A pszichohigiénés nevelési feladatok körébe tartozik az éézségre káros szokások (alkoholfogyasztás, dohányzás), az indokolatlan mértékű gyógyszerfogyasztás és az egyre terjedő drogfogyasztás, az elhízás és a cukorbetegség megelőzése.

Célunk, hogy olyan éézséégvédő modellt ismertessünk meg a gyermekekkel, mely későbbi életük során megvédi őket a káros szenvedélyektől.

Feladatunk, hogy a gyermekek megismerjék az éézség megvédéséhez, megerősítéséhez vezető tevékenységeket, a helyes táplálkozás a testedzés, a személyi és környezeti higiénia fontosságát.

✓ **Érzelmi nevelés**

Az óvodás korú gyermek jellemző tulajdonsága, a magatartás érzelmi vezéreltsége. Ezért elengedhetetlen, hogy az óvodai élet során biztonság, otthonosság, derűs, szeretetteljes légkör vegye körül.

Célunk állandó értékrendünk megteremtésével az elvárt érzelmi, erkölcsi és közösségi normáknak megfelelő személyiségjegyek, viselkedési formák kialakítása.

Feladatunk a gyermek képességeinek fejlesztésével optimális érzelmi és szociális attitűd megalapozása. A szeretet, a tisztelet közvetítésével érzelmi biztonság megteremtése, mely elősegíti az önbizalom, a pozitív én-kép kialakulását.

Kiemelt feladatunk a gyermekek beilleszkedési képességének elősegítése, csoportba történő integrációja. Különös gonddal figyelünk a hátrányos helyzetű, beilleszkedési és tanulási nehézséggel küszködő, sajátos nevelési igényű gyerekek beilleszkedésére. A csoportban történő alkalmazkodás képességének fejlesztése fontos feladat, ilyen az éézséégvédő, szabálykövető magatartás, a természeti és társadalmi feltételekhez alkalmazkodó viselkedés kialakítása, az emberi kapcsolatok tiszteletben tartása, az udvarias viselkedés, az együttműködés elfogadása. Teljes óvodai nevelésünket áthatja a gyermek-felnőtt tiszteletre épülő bizalmas, tapintatos és elfogadó viselkedése és a szeretet.

✓ **Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás**

A nevelési-oktatási intézményben a nyitvatartási időben biztosítani kell a gyermekek, tanulók felügyeletét, védelmét, figyelemmel a baleset-megelőzés szempontjaira. Feladatunk, hogy környezetet teremtsünk, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására. Az intézmény minden dolgozójának alapvető feladatai közé tartozik, hogy a gyermekek részére az éézségük és testi épségük megőrzéséhez szükséges ismereteket átadja, valamint ha észleli, hogy baleset veszélye fennáll vagy azt, hogy a gyermek balesetet szenvedett a szükséges intézkedéseket megtegye. Minden dolgozónak ismernie kell, és be kell tartania az óvoda munka és tűzvédelmi szabályzatát valamint a tűzriadó tervet. Az óvónők és dajkák az óvodai élet egésze alatt kötelesek a rájuk bízott gyermekek tevékenységét folyamatosan figyelemmel kísérni, a rendet megtartani és a baleset-megelőzési szabályokat a gyermekekkel betartatni. Az óvónők kötelesek a gyermekekkel az éézségük testi épségük védelmére vonatkozó szabályokat ismertetni. Az óvodán kívüli és belüli foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrásokra felhívni figyelmüket, és elmondani a tilos és elvárható magatartásformákat.

✓ **Személyi és környezeti higiéné, pszichológiai tanácsadás**

Az óvodában az egészségpropaganda elsősorban a szülők felé irányul. Segítségével az óvoda valamint a szülői ház egészségnevelésének összehangolására törekszünk (pl: dohányzás, drog, alkoholizmus elleni propaganda, a szív védelme, az egészséges táplálkozásra való figyelem felhívás, stb ...).

Célunk a betegségmegelőzés és egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.

Feladatunk modell értékű felnőtt viselkedési minta nyújtása, egészségpropaganda a szülők körében- az egészségesebb választására való törekvés képességének fejlesztése.

12. AZ INTÉZMÉNY ÁLTAL KÍNÁLT SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

Nevelési időn túl szervezett térítésmentes szolgáltatások

Ovi foci - Bozsik Intézményi Program (Százszorszép és Csemetekert Óvoda)

„A sport a test útján nyitja meg a lelket.”

(Szent Györgyi Albert)

Százszorszép és Csemetekert óvodáinkban sikeresen működtetjük a Magyar Labdarúgó Szövetség Bozsik Intézményi Program keretében az Ovi-Foci, Ovi-Sport foglalkozásokat.

Meggyőződésünk, hogy a gyermekek egyéni és életkori sajátosságait, a játékosság elvét szem előtt tartva, megfelelő, ösztönző módszerek alkalmazásával, sikerélmény biztosításával eredményes és fejlesztő a foci, mint sportolási lehetőség:

- a mozgásnak az általános erőnlét és egészségi állapot javítása mellett sokoldalú személyiségfejlesztő hatású
- tudatos pedagógiai módszerek fenntartásával új mozgásformák szervezett keretek közötti biztosítása, játékos labdagyakorlatokban, mozgásban rejlő lehetőségek feltárása, megvalósítása (prevenció, tehetséggondozás, felzárkóztatás, motoros, szociális képességek fejlesztése, óvoda-iskola átmenet megkönnyítése, értelmi képességek fejlesztése.....)
- hátránycsökkentő funkciót is betölt a program (óvodában helyben és térítésmentes foglalkozások)
- helyes szabadidős szokások kialakítása, mozgás, sport népszerűsítése
- különböző sportoláshoz használt eszközök, pályák megismerése (Százszorszép óvodában zárt teres műfüves Ovi-Foci pálya biztosított)
- tehetségek feltárása, utánpótlás biztosítása
- innovatív – szakmai fejlődés, nevelőtestületi együttműködés erősítése
- eszközfejlesztés, melyet évente az MLSZ biztosít

Célunk:

Valósuljon meg a gyermekek sokoldalú személyiségfejlődése sportolási lehetőségek biztosításával, mozgás megszerettetésével, aktív életmódra neveléssel.

Feladatunk:

- Változatos, rendszeres mozgással egészséges életvitel megalapozása
- A gyermekek egészségének megőrzésével, edzettségük fokozásával biztosítjuk a testi fejlődést
- Motoros képességeket fejlesztünk: kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség), koordinációs képességek (egyensúly, téri tájékozódás, reakció, ritmusérzék, kinesztézis)
- Testséma fejlesztés

- Akarati tényezők fejlesztése
- Szociális képességek fejlesztése
- Pozitív énkép kialakítása, önbizalom erősítése
- Kommunikációs képességek fejlesztése
- Versenyigény felkeltése, egészséges versenyszellem kialakítása, kudarctűrő képesség növelése
  - Népi gyermekjáték, néptánc
  - Zene ovi
  - SportManó program (Margaréta Óvoda)

13. PEDAGÓGIAI ÉRTÉKELÉS ÉS DIAGNOSZTIKA

Nevelő-oktató tevékenységünk nem működhet sikeresen pedagógiai értékelés és diagnosztika nélkül. Az óvodába és iskolába lépéskor az egyik első és legfontosabb teendő a gyermek képességeinek, készségeinek, kompetenciáinak, jellembeli vonásainak, temperamentumának és egyéb személyiségjegyeinek a megismerése, a gyermeki személyiség fejlettségi szintjének pontos megállapítása a teljesítmény háttérét biztosító pszichikus funkciók működésének aktuális szintjével együtt. Ezek megállapításában az óvodapedagógusnak kulcsszerepe van.

A megfelelő iskolai beilleszkedés annak a záloga, hogy a gyermek majd képes lesz az iskolában a képességeihez mérten a lehető legjobban teljesíteni. A sikeres iskolakezdés egyik elengedhetetlen feltétele, hogy a gyermek iskolaéretten lépjen be az intézménybe. Kutatások bizonyítják, hogy a sikeres iskolakezdés és beilleszkedés egyik legmeghatározóbb tényezője az iskolaérettség. Az iskolába lépéskor ugyanis elkezdődik egy folyamat, amely során a gyermek kompetens óvodásból kompetens kisiskolássá válik.

A pedagógusnak kellő ismeretekkel kell rendelkeznie ahhoz, hogy objektívan tudja megítélni a gyermek iskolaérettségét. Ezért a pedagógiai diagnosztika és értékelés az oktató-nevelő munka szerves részét kell, hogy képezze. Az óvodapedagógus feladata a gyermekek fejlődésének és jellemzőinek alapos megismerése, feltárása és a folyamatosan nyomon követés. Az adott állapot megismerése az óvoda vége felé kiváltképp fontos szereppel bír, hiszen segít a gyermek iskolaérettségének megállapításában, vagy akár további szakemberek bevonásának szükségességét támaszthatja alá.

Alkalmazott a pedagógiai diagnosztikai eszközök:

- a) „Fejlődésem lépései” egyéni fejlődési napló, melyben a bemeneti és kimeneti állapot közötti időszak folyamatosan nyomon követhető.
- b) Folyamatos megfigyelés (a gyermekek tevékenységekben, természetes élethelyzetekben, teljesítmény helyzetekben való megfigyelése, óvodapedagógusok, fejlesztő szakemberek által)
- c) Fejlettségmérő lapok (testi, értelmi, szociális és érzelmi területen évente két alkalommal történik az értékelés)
- d) Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer 5 éves korban
- e) Pedagógiai Szakszolgálat pedagógiai és logopédiai szűrővizsgálatok

A gyermekek fejlődéséről évente legalább egy alkalommal tájékoztatást nyújtunk a szülőknek.

Eltérő fejlődési ütem esetén az óvodapedagógus feladata mielőbb kialakítani az együttműködést az óvoda - család - pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsága között. A 3. életévét betöltött gyermek vizsgálata, valamint a beilleszkedési, tanulási és magatartási

nehézség (BTMN) megállapítása vagy kizárása és az ehhez kapcsolódó felülvizsgálatok elvégzése minél korábbi életszakaszban történik, annál hatékonyabb lehet a fejlesztőmunka.

14. AZ INTÉZMÉNY KAPCSOLATRENDSZERE

14.1 A család- óvoda kapcsolata - Az óvoda családsegítő és családokat támogató tevékenysége

Óvodai nevelésünk a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái óvodáinkban változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógusok figyelembe veszik a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítik az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

A kapcsolattartás alapelvei

- Abból indulunk ki, hogy a szülőhöz a gyermekén keresztül vezet az út.
- Az óvoda a családi nevelést segítő, kiegészítő és korrigáló feladatokat lát el.
- Tiszteletben tartjuk a szülők elsődleges jogait a gyermeknevelésben, a gyermekekkel kapcsolatos döntések meghozatalában, s ebben a legjobb szakmai tudásunk szerint partneri módon segítjük őket.
- Őszinte párbeszéd kialakítására törekszünk a szülőkkel.
- Elfogadjuk a szülőt akkor is, ha a gyermek nevelésében súlyos hiányosságokat tapasztalunk. Tapintattal befolyásoljuk az életmód jó szokásainak alakításában.
- A családi életet, világnézetet tiszteletben tartjuk, abba illetéktelenül nem avatkozunk bele.
- A családról szerzett információkat etikusan kezeljük.
- Tájékoztatjuk a szülőket nevelési elképzeléseinkről, módszereinkről.

A kapcsolattartás formái

- Családlátogatás
- Beszoktatás
- Játsszoházak
- Ünnepek, közös programok
- Nyílt napok
- Fogadóórák
- Szülői értekezletek

14.2 A pedagógiai program megvalósítását szolgáló egyéb kapcsolatok

Rendszeres kapcsolatot tartunk azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt, az óvodai élet során, és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

- Típegőkert Bölcsőde
- Helyi Általános Iskolák
- Pedagógiai Szakszolgálat
- Gyomaendrődi Család- és Gyermekjóléti Központ
- Védőnői Szolgálat
- Gyermek Házi orvosok
- Térségi Szociális Gondozási Központ
- Járási Hivatal Hatósági, Gyámügyi és Igazságügyi Osztály
- Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok
- Cseppke Óvodai Alapítvány
- Közművelődési, kulturális, turisztikai helyi intézmények

14.3 A nevelési - oktatási intézmények közötti új horizontális kapcsolatok

- Erasmus + projekt partnerintézmények
- Zöld Óvoda Hálózat
- Óvodák Országos Közössége
- Pedagógiai Oktatási Központ
- OKTATÁSI HIVATAL Nemzetiségi Pedagógiai Oktatási Központ
- Országos Magyar Méhészeti Egyesület
- Jobb Veled a Világ Alapítvány

13.4 Az intézmény fenntartójával való együttműködés

Társulási fenntartásban működő intézményünk fenntartója a Gyomaendrőd, Csárdaszállás, Hunya Települési Önkormányzati Társulás.

Kapcsolatunk egyrészt a közoktatási törvényből adódóan és egyéb jogszabályok alapján hivatalos, rendszeres, másrészt pedig támogató, segítő jellegű.

Óvodai nevelésünk sikeres és hatékony megvalósításában kiemelt szerepe van az intézmény fenntartójának, Gyomaendrőd és Csárdaszállás vezetésének, valamint az önkormányzati apparátusnak. Munkakapcsolatunkat a kölcsönös tisztelet, a konstruktív együttműködés, a kétoldalú kommunikáció, a forrásbővítési lehetőségek folyamatos kutatása határozza meg.

Kapcsolattartásunk formája:

- ✓ rendszeres és kölcsönös tájékoztatás
- ✓ egyéni megbeszélések
- ✓ éves beszámolás.

A nemzetiségi nevelés sikeres megvalósításában a gyomaendrődi Német Nemzetiségi Önkormányzat és a Roma Nemzetiségi Önkormányzat működik együtt intézményünkkel.

14. PEDAGÓGIAI PROGRAM ELLENŐRZÉSE, BEVÁLÁS-VIZSGÁLATA

Ellenőrzés, értékelés

Vizsgáljuk:

- a program működőképességét
- a tervezés megvalósíthatóságát
- a nevelés-fejlesztés hatékonyságát

A PP bevéálás-vizsgálatának szerves részét alkotja a tartalmi egységek közötti összefüggések vizsgálata. Azt vizsgáljuk, hogy a program tartalmi elemei hogyan szolgáák a céljainknak való megfelelést.

A nevelőtestület és pedagógiai programunk összehangolt működése folyamatos elemzést, értékelést kíván, ezért a nevelési év végén az eredmények összegzésében végezzük a nevelési program esetleges módosítását, javítását, kiemelt figyelmet fordítva a hatályos jogszabályi környezetre.

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- ✓ az intézmény vezetője
- ✓ a nevelőtestület bármely tagja
- ✓ a nevelők szakmai munkaközössége
- ✓ az intézmény fenntartója.

15. A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL, NYILVÁNOSSÁGÁVAL KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK

15.1. A pedagógiai program érvényességi ideje

A Kistérségi Óvoda és Bölcsőde jelen átdolgozott Pedagógiai Programja 2023. 01. 01-től érvényes visszavonásig.

15.2. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az intézmény pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

A pedagógiai program közzétételi helyei:

- székhelyen, telephelyenként, és a tagóvodában a nevelői szobában
- az intézmény vezetőjénél
- honlapon www.kistersegiovoda.hu
- www.oktatas.hu KIR Közzétételi lista

---

intézményvezető

AZ EGYSÉGES ÁTDOLGOZOTT PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA ÉS JÓVÁHAGYÁSA

1. Az egységes pedagógiai programot a szülői munkaközösség..... napján tartott ülésén véleményezte és elfogadásra javasolta.

Kelt: .....

az intézmény szülői munkaközösség elnöke

2. Az egységes pedagógiai programot a nevelőtestület a ..... napján tartott értekezletén elfogadta.

Kelt: .....

.....

intézményvezető

3. Gyomaendrőd – Csárdaszállás – Hunya Kistérségi Óvoda ÉS Bölcsőde Pedagógiai programját a fenntartó 2022. .... hó ..... napján tartott ülésén jóváhagyta.

Kelt: .....

.....

Fenntartó képviselője